

TÄMMÖTTÖS TURUS

Selvitys Turun alueen nykytilanteesta tulkkauspalveluiden tuottamisen näkökulmasta

Marianne Heinonen ja

Piia Järvelä

Opinnäytetyö, kevät 2010

Diakonia-ammattikorkeakoulu,

Diak Länsi, Turku

Viittomakielentulkin koulutusohjelma

Viittomakielentulkki (AMK)

TIIVISTELMÄ

Heinonen, Marianne & Järvelä, Piia. Tämmöttös Turus – Selvitys Turun alueen nykytilanteesta tulkkaukspalveluiden tuottamisen näkökulmasta. Turku, kevät 2010, 56 s., 6 liitettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Diak Länsi, Turku. Viittomakielen tulkinkoulutusohjelma, viittomakielentulkki (AMK)

Opinnäytetyö tehtiin toimeksiantona Tulkkipalvelut Sivupersoonalle. Opinnäytetyön tavoitteena oli kartoittaa Turun alueen viittomakielen tulkkien tulevaisuuden suunnitelmia ja heidän ajatuksiaan tulkkaukspalveluiden siirtyessä kunnilta valtiolle. Lisäksi tavoitteena oli kartoittaa Turun alueen asiakasmääriä ja heidän kommunikaatiotapojaan sekä alueen tulkkien työn sisältöä. Yhtenä tavoitteena oli myös tiedustella eri tulkkaukspalvelua tuottavien yritysten vetovoimaisuutta ja tulkkien arvostamia asioita työssään. Aihe oli ajankohtainen, sillä valtiolle siirtyminen tulee muuttamaan tarkastelemamme alueen toimintamalleja. Siirtymisen myötä yksi viittomakielen tulkkien suurin työllistymismuoto, freelanceriys, Turun alueella tulee poistumaan.

Tiedonkeruumenetelmänä käytettiin Webropolin kautta tehtyä kyselyä. Kysely lähetettiin vuoden 2009 lopulla sähköpostilla Tulkit.net-sivuston kautta Turun alueen viittomakielen tulkeille. Kyselyn tarkoituksena oli kartoittaa kyseisen alueen tulkkien tunteuksia tulkkaukspalveluiden siirtymisestä valtiolle ja heidän ajatuksiaan tulkkaukspalvelua tuottavista yrityksistä.

Tutkimustapana käytettiin survey- eli kyselylomaketutkimusta. Tutkimustuloksia analysoitiin kvalitatiivista ja kvantitatiivista lähestymistapaa käyttäen. Osa tutkimustuloksista purettiin tilastolliseen muotoon. Kyselytutkimuksen muuttujina olivat vastaajien ikä, koulutuksen pituus, työvuodet ja heidän käyttämänsä tulkkauksetelmät.

Kyselyn vastausten perusteella valtiolle siirtymistä pidettiin pääosin positiivisena asiana. Tulevat muutokset aiheuttivat vastaajissa kuitenkin myös epävarmuutta. Suurin osa kyselyyn vastanneista aikoi hakeutua jonkin tulkkaukspalveluja tuottavan yrityksen alaisuuteen tai pysyä yrityksessä, jossa jo työskenteli. Vastauksista erottui selvästi vastaajien mielestä vetovoimaisimmat yritykset. Arvostetuimmaksi asiaksi työssä nousi hyvä työilmapiiri.

Tutkimustuloksista voidaan päätellä, että valtiolle siirtymisen odotetaan yhtenäistävän tulkkaukspalveluja ja sen saatavuutta. Myös tulkkien välisen tasa-arvoisuuden odotetaan lisääntyvän. Suuriin muutoksiin liittyy kuitenkin aina jonkinlaista epävarmuutta tulevaisuuden suhteen.

Asiasanat: Turku, kartoitus, viittomakielen tulkki, kysely, yritys, freelancer, kilpailutus, asenteet, valtio, Kansaneläkelaitos

ABSTRACT

Heinonen, Marianne & Järvelä, Piia. *Tämmöttös Turus – An Account of the Present-day Turku Area from the Point of View of the Interpreting Services*. Spring, 2010, 56p., 6 appendices. Diaconia University of Applied Sciences, Turku, Degree Program in Sign Language Interpretation, Sign Language Interpreter.

The aim of the thesis was to survey the Turku area's Sign Language interpreters' plans for the future when the interpreting service will be moved from the municipalities to The Social Insurance Institution of Finland. The aim was also to survey the number of clients and interpreters in the specific area, their communication methods, and the interpreters work methods. Another aim of the thesis was to survey the interpreter's interest in companies offering interpreting services and what interpreters think are important in their work. The thesis was commissioned by the Interpreting services Sivupersoonat.

The data collection method was by a questionnaire form which was sent via e-mail to the area's interpreters. Results were analyzed using quantitative and qualitative methods. Parts of the results were transformed to statistic form for easier comprehension.

According to the results from the questionnaire, most of the interpreters thought it to be a positive issue that the interpreting service moves to the government. Some doubts were also evident from the answers. The most interested companies were able to be identified from the replies. Most of the interpreters plan to apply for a job with a company. Clearly the most important aspect in work was a great working atmosphere.

From the results it is possible to draw the conclusion that in the future interpreting services and the interpreters themselves are hoping to become more equal throughout the whole country. Equality between interpreters is also hoping to grow.

Hopefully our thesis will be useful for other interpreters, students and people who are interested in Sign Language. Doing the thesis was educational and interesting. Work life was near all the time during the survey.

Keywords: Turku, survey, Sign Language Interpreter, questionnaire, company, freelancer, tendering, attitudes, government, The Social Insurance Institution of Finland

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	7
2 TULKKAUSPALVELUIDEN SIIRTYMINEN KUNNILTA KANSANELÄKELAITOKSELLE	9
2.1 Vammaispalvelulaki	9
2.2 Siirtymisen tavoitteet.....	10
2.3 Perustelut siirtymisestä valtiolle ja Kansaneläkelaitokselle	11
2.4 Tämän hetkinen tulkkauspalveluiden tilanne koko maassa.....	11
2.5 Tämän hetkinen tulkkauspalveluiden tilanne Turun alueella.....	12
3 KILPAILUTUS	14
3.1 Välitysjärjestelmä	14
3.2 Välityskeskukset.....	15
3.3 Tulkkauspalveluiden tuottajat	15
3.3.1 Kilpailutukseen osallistuminen.....	15
3.3.2 Pisteytys	17
3.3.3 Kilpailutusjärjestys	17
4 ERILAISET ELINKEINON HARJOITUSMUODOT.....	18
4.1 Freelancer	18
4.2 Toiminimi, yksityinen elinkeinonharjoittaja	18
4.3 Osuuskunta	19
4.4 Osakeyhtiö.....	19
4.5 Tulkkauspalvelun alihankinta.....	20
5 TULKKAUSMENETELMÄT JA TULKKAUSKIELET	21
5.1 Viittomakielelle tulkkaus.....	21
5.2 Viitotulle puheelle tulkkaus.....	21
5.3 Kuurosokealle tulkkaus	22

5.3.1 Taktiili viittomakieli	22
5.3.2 Kuvailu.....	22
5.3.3 Opastus.....	23
5.4 Kirjoitustulkkaus	23
5.5 Etätulkkaus	23
6 OPETUS.....	24
6.1 Puhetta tukeva ja korvaava kommunikointi	24
6.2 Tukiviittomien opetus.....	24
7 TURUN ALUEEN ASIAKAS- JA TULKKIMÄÄRÄT	26
7.1 Vakuutusalueet	26
7.2 Turun alueen asiakasmäärät	27
7.3 Turun alueen tulkkimäärät.....	27
8 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	29
8.1 Kyselyn tekeminen	30
8.2 Empiirinen tutkimus	31
8.2.1 Kvantitatiivinen tutkimus	31
8.2.2 Kvalitatiivinen tutkimus	31
9 TUTKIMUSTULOKSET JA NIIDEN ANALYSOINTI	33
9.1 Vastaajien taustatiedot.....	33
9.1.1 Vastaajien ikäjakauma	33
9.1.2 Vastaajien koulutus.....	34
9.1.3 Vastaajien työvuodet viittomakielen tulkkina	35
9.1.4 Vastaajien kommunikaatiomenetelmät tulkkauksissa	36
9.2 Tulkkauspalvelua tuottavien yritysten vetovoimaisuus.....	36
9.3 Vastaajien kiinnostus työskennellä Tulkkipalvelut Sivupersonassa	41
9.4 Vastaajien ajatuksia tulkkauspalveluiden siirtymisestä valtiolle	42
9.5 Vastaajien suunnitelmia tulkkauspalveluiden siirryttyä Kansaneläkelaitokselle ..	43

9.6 Vastaajien työssään arvostamat asiat.....	44
9.7 Vastaajien arvostamat asiat työnantajassa.....	47
10 POHDINTA	48
LÄHTEET.....	51

LIITTEET

LIITE 1: Toimeksianto

LIITE 2: Vammaispalvelulaki

LIITE 3: Kansaneläkelaitoksen esittämä prosessikuvaus tulkkipalvelusta

LIITE 4: Vammaispalveluasetus

LIITE 5: Tulkkauspalveluasiakkaat 2008

LIITE 6: Kysely viittomakielen tulkeille

1 JOHDANTO

Tulkkauspalveluiden siirtyminen kunnilta valtiolle 1.9.2010 tulee muuttamaan viittomakielen tulkkien elämää Turun alueella. Toimintatavat tulevat muuttumaan, ja yksi tämän alueen tulkkien työmuodoista, freelanceriys, tulee häviämään kokonaan.

Syksyllä 2009 otimme yhteyttä Tulkkipalvelut Sivupersoonaan opinnäytetyön aiheen toivossa. Aiemmin keväällä tulkkirytysten esittelytilaisuudessa kyseinen yritys mainitsi, että heiltä voisi tiedustella opinnäytetyön aiheita, jos sellainen vielä puuttuisi. Toimeksiannotehdotus (LIITE 1) oli kartoittaa Turun alueen viittomakielen tulkkien tulevaisuuden suunnitelmia suuren muutoksen edessä sekä kartoittaa yleisesti alueen tulkki- ja asiakasmääriä. Päätimme ottaa toimeksiannon vastaan, sillä aihe oli mielestämme ajankohtainen ja opinnäytetyön tuloksista olisi meille hyötyä valmistuttuamme. Tulokset tulisivat palvelemaan myös muita viittomakielen tulkkeja.

Opinnäytetyössämme halusimme selvittää viittomakielen tulkkien asenteita ja ajatuksia valtiolle, tarkemmin sanottuna Kansaneläkelaitokselle, siirtymisestä sekä tällä hetkellä alalla toimivista yrityksistä työnantajina. Halusimme lisäksi tietää, mitä asioita viittomakielen tulkit arvostavat työssään. Kartoitimme myös tulkkien osaamista eri tulkkaus- ja työmenetelmistä. Työmme kyselyosio toteutettiin survey-tutkimuksena. Tutkimus tehtiin Webropol-kyselynä, jonka vastauksia analysoimme sekä kvantitatiivisesti että kvalitatiivisesti.

Kyselyn lisäksi selvitimme Turun alueen tulkkimääriä ja heidän työhön liittyviä osaamisalueitaan ottamalla yhteyttä alueen viittomakielen tulkkikeskukseen. Asiakasmääriä selvitimme Turun alueen viittomakielen tulkkikeskukselta sekä Suomen Kuurosokeat ry:n Turun ja Porin aluesihteeriltä. Lisäksi tarkistimme tulkkauspalvelun asiakasmääriä Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANetistä.

Työssä kerromme lisäksi yleisesti tulkkauspalveluiden siirtymisestä kunnilta valtiolle ja siirtymisen tavoitteista. Kerromme Kansaneläkelaitokselle siirtymisen syistä ja tulkkauspalveluiden nykytilanteesta koko maassa ja Turun alueella. Selitämme lyhyesti

Kansaneläkelaitoksen järjestämästä kilpailutuksesta välitysjärjestelmälle, välityskeskusille ja tulkkaukspalveluiden tuottajille. Tulkkaukspalveluiden tuottajien tarjouskilpailuun perehdymme hieman enemmän.

Kansaneläkelaitokselle siirtyminen aiheuttaa varmasti meissä jonkinlaisia tunteita. Toivomme opinnäytetyömme antavan hyödyllistä tietoa viittomakielen tulkeille ja alan opiskelijoille sekä muille alasta kiinnostuneille. Kyselyn analyysiosiossa puramme tulkkien omia tuntemuksia ja mietteitä, jotka varmasti kiinnostavat myös lukijoita. Haluamme myös toimeksiantajamme saavan tarvitsemansa tiedon ja hyödyn työstämme.

2 TULKKAUSPALVELUIDEN SIIRTYMINEN KUNNILTA KANSANELÄKELAITOKSELLE

Tulkkauspalveluiden siirtymisellä tarkoitetaan, että vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelun (vammaispalvelulain mukainen termi tulkkipalvelut) järjestämisvastuu ja palvelun järjestämiseen liittyvät käytännön tehtävät sekä kustannusten korvaaminen tulee siirtymään kunnilta valtiolle, tarkemmin määriteltynä Kansaneläkelaitoksen vastuulle (Finlex 2009).

Kansaneläkelaitos alkaa vastata vaikeavammaisten tulkkauspalveluista 1.9.2010. Siihen saakka kunnat huolehtivat vaikeavammaisten tulkkauspalveluista. Muutoksen yhteydessä palvelujen rahoitusvastuu siirtyy kunnilta valtiolle. Valtio osoittaa Kansaneläkelaitokselle määrärahat tehtävää varten. (Finlex 2009.)

2.1 Vammaispalvelulaki

Tällä hetkellä kunnat järjestävät vammaispalvelulain perusteella tulkkipalveluja (LIITE 2). Vammaispalvelulain 8 §:n 2 momentin mukaan kunnan on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle muiden palveluiden ohella tulkkipalvelut. Lain 8 a §:n mukaan tulkkipalveluihin kuuluu opiskelun, työssä käymisen, asioimisen, yhteiskunnallisen osallistumisen, virkistystyksen tai muun sellaisen syyn vuoksi tehtävä tulkkaus. Vammaispalvelulain tarkoituksena on edistää vammaisten henkilöiden tasa-arvoa ja mahdollisuuksia yhdenvertaiseen elämään muiden kansalaisten kanssa. Vammaisella henkilöllä tarkoitetaan henkilöä, jolla on vamman tai sairauden vuoksi pitkäaikaisesti erityisiä vaikeuksia suoriutua tavanomaisista elämän toiminnoista (2 §). Tulkkipalveluihin ovat oikeutettuja vaikeavammaiset henkilöt. Vammaispalvelulain 8 a §:n 2 momentin mukaan vaikeavammaisena pidetään henkilöä, joka on vaikeasti kuulovammainen, kuulo- ja näkövammainen tai puhevammainen. Tulkkipalveluja on järjestettävä vaikeasti kuulo- ja näkövammaiselle henkilölle vähintään 360 tulkkautuntia ja muuten vaikeavammaiselle henkilölle vähintään 180 tulkkautuntia kalenterivuoden aikana. Näiden tuntimäärien

lisäksi on kuitenkin järjestettävä opiskeluun liittyviä tulkkipalveluja niin monta tuntia kuin henkilö välttämättä tarvitsee niitä selviytyäkseen opinnoistaan. (Finlex 2009.)

2.2 Siirtymisen tavoitteet

Muutoksen tavoitteena on, että valtakunnan tasolla tulisi yhdenmukaiset tulkkauspalvelut ja toimintatavat. Viime vuoden kesäkuussa (11.6.2009) Kansaneläkelaitoksen hallitus päätti keskittää Turkuun kaikki tulkkauspalveluun liittyvät tehtävät. Tulkkauspalvelukeskuksen tehtäviin kuuluu viittomakielen, viitotun puheen sekä puheelle tulkkauksen ja muiden erityisryhmien tarvitsemien tulkkauspalveluiden järjestäminen, välitystoiminnan koordinointi ja kustannusten korvaaminen. (Kansaneläkelaitos 2009a.) Palvelunsaajien kohderyhmä olisi sama kuin nykyisin. Edellytyksiä siitä, kuka palvelua saa, ei tulnaisi muuttamaan. Palvelu myös säilyisi edelleen palvelun käyttäjälle maksuttomana. (Finlex 2009.)

Tavoitteena on myös lisätä tulkkauspalvelua tarvitsevien vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuutta asuinpaikasta riippumatta. Kunnilla on ollut asiasta vaihtelevia käytäntöjä. Näin ollen Kansaneläkelaitos tulee vastaamaan yhtenäisesti ja samoin käytännöin tulkkauspalvelun järjestämisestä koko maassa. Yhtenä tulkkausvaihtoehtona tullaan kehittämään etätulkkausta, jota on helppo tulevaisuudessa laajentaa valtakunnallisesti. Tavoitteena on lisätä myös tulkkien yhdenvertaisuutta, sillä tällä hetkellä kunnat kohtelevat tulkkia eri tavoin. (Finlex 2009.)

Tulkkauspalvelujen tarve on lisääntynyt voimakkaasti. Tämä on vaikeuttanut kuntien toimintaa palvelujen järjestäjinä. Tulkkauspalvelun keskittämisen avulla saadaan lisää tehokkuutta ja kattavuutta palveluun. Jatkossa päätökset tehdään yhtenäisin kriteerein. Tämä tulee helpottamaan sekä tulkkausta tarvitsevien että sitä tuottavien toimintaa. Etätulkkausta tullaan laajentamaan. Sen käyttöönottoaminen mahdollistaa spontaanin tulkkauspalvelun. Valtakunnallisesti sitä voidaan kehittää selkeämmin ja yhdenmukaisemmin. (Finlex 2009.)

Tulkkauspalvelua on tarkoitus kehittää kattavan seuranta- ja tilastointijärjestelmän avulla, johon Kansaneläkelaitoksella on mahdollisuus ja osaamista. Nykytilanteessa, kun ei ole ollut yhtenäistä palvelunjärjestäjää, ei tarvittavaa seurantaa ja tilastointia ole voitu toteuttaa. Seurannan avulla on mahdollista kehittää palvelua edelleen ja saada tietoa asiakkaan kokemasta palvelun laadusta. (Finlex 2009.)

2.3 Perustelut siirtymisestä valtiolle ja Kansaneläkelaitokselle

Pirkanmaan ja Uudenmaan kuntien siirryttyä yhteiseen palvelujen järjestämiseen palvelun saatavuus parani, vaikka sen käyttö lisääntyi samanaikaisesti. Palvelu muuttui ammattimaisemmaksi ja palvelun varmuus sekä selkeys lisääntyivät. Myös alueellinen yhdenvertaisuus lisääntyi. Kansaneläkelaitoksella katsottiin olevan parhaat edellytykset valtion virastoksi, joka pystyisi ottamaan vastuun tulkkauspalveluiden järjestämisestä. Kansaneläkelaitoksen lisäksi pohdittiin myös Valtiokonttorin ja Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus eli Stakesin sekä lääninhallitusten mahdollisuutta tulkkauspalvelun järjestämiseen. Kansaneläkelaitokseen päädyttiin siitä syystä, että sillä oli kokemusta vaikeavammaisten kuntoutuksen järjestämisestä. Tämän arvioitiin auttavan myös tulkkauspalvelun järjestämisessä. Kansaneläkelaitoksella on koko maan kattava toimistoverkosto, joka helpottaa asiakasyhteyksistä huolehtimista sekä palvelun seuranta- ja kehittämistä. Keskittämällä pystytään lisäämään palvelun tehokkuutta. Lisäksi samalla suunnalla tapahtuvia tulkkauksia pystytään yhdistämään, jolloin tulkkien päällekkäistä liikkumista voidaan vähentää. (Finlex 2009.)

2.4 Tämän hetkinen tulkkauspalveluiden tilanne koko maassa

Kunnat järjestävät tulkkauspalveluita vaihtelevasti, ja palvelukäytännöt poikkeavat paljon toisistaan. Jotkin kunnat tekevät vain kirjallisen päätöksen ja maksavat tulkilta tulleen tulkkauslaskun. Kilpailuttamattomilla alueilla asiakas voi itse hankkia itselleen tulkin ja tulkattavan tilanteen, ja tulkki laskuttaa kuntaa tulkkaustyöstään. Asiakkaalle

tämä on hieman työlästä, mutta näin asiakas saa itse valita tulkin. Tulkkien ja tulkkaukspalveluidentuottajien määrä sekä saatavuus vaihtelevat eri puolilla maata. (Finlex 2009.)

Kunnallisia tulkkikeskuksia alkoi kehittyä 1980- ja 1990-luvuilla eri puolille maata. Tällä hetkellä Suomessa on runsaat kaksikymmentä tulkkikeskusta, joista osa on yksityisiä ja osa kunnallisia. Osalla tulkkikeskuksista on käytettävissään omia tulkkereja, joiden tehtävänä on tulkkauksen lisäksi myös välitystoiminta. Osa tulkkikeskuksista toimii lähinnä vain välityskeskuksina. On myös kuntayhtymiä, jotka tuottavat tulkkaukspalveluja alueen kunnille. Osassa maata yksityinen palveluntuottaja huolehtii tulkkivälityksestä ja tulkkaukspalveluista. (Finlex 2009.)

Uudenmaan ja Pirkanmaan tulkkaukspalvelujen voimakas kehittyminen on tehnyt sivutoimisten asioimistulkkien toiminnasta haastavampaa. Tämä on merkinnyt ammatillisuuden lisääntymisen ohella myös tulkkien työoikeudellisen aseman selkiytymistä. (Finlex 2009.)

2.5 Tämän hetkinen tulkkaukspalveluiden tilanne Turun alueella

Alueen tulkkitalaukset hoituvat Turun viittomakielen tulkkikeskuksen kautta. Myös suurin osa Turun ympäristökunnista on tehnyt Turun tulkkikeskuksen kanssa sopimuksen siitä, että heidän tulkkitalauksensa välittyvät ensisijaisesti Turun tulkkikeskuksen kautta. Asiakas voi toivoa jotakin tiettyä tulkkereä ja yleensä toiveet yritetään huomioida, jos asiakkaalla on toiveeseensa hyvä syy. Esimerkiksi jos miesasiakas haluaa tilata lääkäriin miespuolisen tulkin, yritetään toive huomioida. Myös juhliin tai muihin tilanteisiin voi asiakas haluta tietyn tulkin, ja tällöin asiakkaan toive pyritään toteuttamaan. Kuurosokeiden asiakkaiden toiveet pyritään toteuttamaan aina, sillä kuurosokealle on usein tärkeää, että hän tuntee tulkin käsialan. Kuurosokeat asiakkaat ovat usein myös tottuneet toimimaan tiettyjen tulkkien kanssa. (Krista Harju, henkilökohtainen tiedonanto 30.3.2010.)

Tulkkitalaukset tulisi aina tehdä tulkkikeskukseen, josta sitten ensisijaisesti tulkkikeskuksen omat tulkit tekevät tulleet tilaukset. Tilaukset, joita tulkkikeskuksen omat tulkit

eivät ehdi tehdä, välitetään alueen freelancer-tulkeille. Freelancer-tulkkien jälkeen tilaukset välitetään tulkirekisterissä oleville opiskelijoille. Jos näiden jälkeen tilaukseen ei saada tulkkia, välitetään tilaus alueella toimiville tulkkauspalvelua tuottaville yrityksille. Jos Turun alueen asiakas tarvitsee tulkin esimerkiksi Tampereelle, tulee hänen tilata tulkki Turun tulkikeskuksen kautta. (Krista Harju, henkilökohtainen tiedonanto 30.3.2010.)

Tällä hetkellä alueella viittomakielen tulkkeja kouluttava oppilaitos eli Diakonia-ammattikorkeakoulu ei kovinkaan paljon vaikuta tulkkauspalvelujen tuottamiseen. Tietysti tulkkiluvan saaneet opiskelijat voivat tehdä tulkkauksia opintojensa ohella. Lisäksi oppilaitoksessa toimivat lehtorit, joista osa on viittomakielen tulkkeja, voivat tehdä tulkkauksia päätyönsä ohella. Opintojensa jälkeen useat opiskelijat jäävät Turun alueelle, mikä lisää alueen tulkkimäärää. Tulevaisuudessa Diakonia-ammattikorkeakoulu tulee toimimaan opetustulkikeskuksena ja näin ollen yhtenä palveluntuottajana. Kilpailutukseen Diakonia-ammattikorkeakoulun suunnitteilla oleva opetustulkikeskus osallistui asioimistulkkauksen osalta. (Raija Roslöf, henkilökohtainen tiedonanto 17.3.2010.)

3 KILPAILUTUS

Kansaneläkelaitos kilpailuttaa tulkkauspalveluiden järjestämistä varten tulkkauspalveluiden välitysjärjestelmän, alueelliset välityskeskukset sekä tulkkausta tarjoavat palveluntuottajat. Kilpailutukset järjestetään julkisista hankinnoista annetun lain (348/2007) mukaisesti tarjouskilpailuilla. (Kansaneläkelaitos 2009c.) Kilpailutusalueita on viisi ja ne vastaavat Kansaneläkelaitoksen vakuutusalueita (ks. 7.1). Etätulkkauksen osalta kehittämishankkeet ovat vielä kesken ja aikatauluista ilmoitetaan myöhemmin. (Kansaneläkelaitoksen tiedotustilaisuus 26.11.2009.) Kansaneläkelaitos pyysi tarjouksia ajalle 1.9.2010–31.12.2012. Lisäksi Kansaneläkelaitos varasi option jatkaa sopimuksia ajalle 1.1.–31.12.2013. (Kansaneläkelaitos 2009b.) Tulkkipalvelun prosessikuvaus löytyy liitteistä (LIITE 3).

3.1 Välitysjärjestelmä

Välitysjärjestelmän kilpailutuksen tarjousten viimeinen jättöpäivä oli 27.8.2009. Lokakuussa 2009 välitysjärjestelmän toimittajaksi valittiin Innofactor Oy. (Kansaneläkelaitos 2010a.) Välitysjärjestelmään kirjataan muun muassa tulkkien ja asiakkaiden profiilitiedot, tulkkien käytettävissä olevat työajat, asiakkaan tilaukset ja tulkkauspäätöstä koskevat tiedot, tulkkien toteutuneet tulkkaustapahtumat sekä kilpailutusjärjestyksen tiedot. Välitysjärjestelmän avulla etsitään asiakkaalle sopivaa ja kokonaistaloudellisesti edullisinta tulkkia kilpailutusjärjestys ja asiakkaiden yksilölliset tarpeet huomioiden. Kirjautuminen välitysjärjestelmään vaatii käyttäjätunnuksen ja salasanan. Järjestelmä otetaan käyttöön 1.9.2010. (Kansaneläkelaitoksen tiedotustilaisuus 26.11.2009.)

3.2 Välityskeskukset

Kansaneläkelaitos käynnisti välityskeskusten tarjouskilpailutuksen helmikuussa 2010 (Kansaneläkelaitos 2009d). Välityskeskuksia tulee olemaan Suomessa viisi, yksi jokaisella vakuutusalueella (ks. 7.1) (Kansaneläkelaitoksen tiedotustilaisuus 26.11.2009). Välityskeskusten tehtävänä on toimittaa välitysjärjestelmän avulla asiakkaalle tulkki hänen tilaamaansa tulkkaukseen (Kansaneläkelaitos 2009d).

3.3 Tulkkaukspalveluiden tuottajat

Kansaneläkelaitos käynnisti tulkkaukspalveluiden tuottajien kilpailutuksen tammikuussa 2010. Kilpailutukseen voivat osallistua sekä julkiset että yksityiset palveluntuottajat. Kilpailutukseen voivat osallistua myös kaikki itsenäiset ammatinharjoittajat, jotka ovat ennakkoperintärekisterissä. (Kansaneläkelaitos 2009e.) Kilpailutus on alueellinen eli jokaiselle alueelle on tehtävä erikseen tarjous. Tulkkaukspalvelun tuottaja voi siis tehdä tarjouksen yhdelle tai useammalle alueelle. (Kansaneläkelaitoksen tiedotustilaisuus 26.11.2009.)

3.3.1 Kilpailutukseen osallistuminen

Tulkkaukspalveluiden tuottajien pitää palauttaa määräpäivään mennessä Kansaneläkelaitokselle tarjouslomake, henkilöstölomake, vastuuhenkilön koulutus ja työkokemus -lomake, hintalomake, tulkkauksen saatavuus -lomake, kelpoisuusehdot -lomake sekä mahdollisesti selvitys kirjoitustulkkaukslaitteistoista ja ohjelmistoista -lomake. Tarjousvertailuun voi päästä mukaan vain jos kaikki kelpoisuusehdot täyttyvät. Palveluntuottajan täytyy lakisääteisten kelpoisuusehtojen lisäksi täyttää taloudelliset edellytykset sekä palvelua koskevat kelpoisuusehdot. Palvelun kelpoisuusehtoihin kuuluvat ammattitaitovaatimukset, tekniset vaatimukset, palvelun saatavuus ja toimitusvarmuus, palvelun tuottajan on myös sitouduttava sopimusaikaisen toiminnan ehtoihin. Kansaneläkelaitos vaatii palveluntuottajalta lisäksi toimintasuunnitelman. (Kansaneläkelaitos 2009b.)

Lakisääteisten kelpoisuusehtojen täyttymiseksi vaaditaan tarjouksen liitteeksi veroviraston todistus maksetuista veroista ja sosiaaliturvamaksuista. Liitteenä tulee olla myös vakuutusyhtiön tai -yhtiöiden todistukset lakisääteisistä eläkevakuutusmaksuista, todistus kuulumisesta kauppa- tai säätiörekisteriin ja ennakkoperintärekisteriin. Todistukset saavat olla korkeintaan kaksi kuukautta vanhoja. Palveluntuottajan tulee toimittaa liitteenä myös viimeisimmän tilinpäätöksen tiedot osoittaakseen taloudellisten vaatimusten toteutuvan. Uusien yritysten tulee lisäksi toimittaa yksityiskohtainen liiketoimintasuunnitelma, josta käy ilmi tekniset, taloudelliset ja muut edellytykset palvelun tuottamiseksi. (Kansaneläkelaitos 2009b.)

Ammattitaitovaatimuksissa Kansaneläkelaitos edellyttää palveluntuottajaa nimeämään tulkkauspalveluiden vastuuhenkilön ja palveluntuottajan tarjoamien tulkkien tulee täyttää ammattitaitovaatimukset. Lisäksi palveluntuottaja sitoutuu noudattamaan Viittoma kielen tulkkien ammattisäännöstöä. Tekniset vaatimukset täytyvät, jos palveluntuottajalla on riittävät resurssit ja laitteet vastaanottaa ja raportoida tulkkauksilauksia. Palveluntuottajalla tulee olla käytössään Internet-yhteydellä varustettu tietokone. Tulkeilla tulee olla käytössään matkapuhelimet ja mahdollisuus käyttää Internet-yhteydellä varustettua tietokonetta. (Kansaneläkelaitos 2009b.)

Toimintasuunnitelmassa tulee olla kuvattuna tarjottava palvelu ja sen sisältö, henkilöstön käyttö, henkilöstön osaamisen kehittäminen ja täydennyskoulutus sekä yhteistyö Kansaneläkelaitoksen, välityskeskuksen ja asiakkaiden kanssa. Lisäksi toimintasuunnitelmassa tulee kuvata laadunvalvontamenetelmät. (Kansaneläkelaitos 2009b.)

Tarjous jätetään erikseen jokaisesta tulkkauspalvelutuotteesta. Tarjous on mahdollista jättää yleistulkkauksesta, kirjoitustulkkauksesta, yli päivän kestävästä yleistulkkauksesta ja yli päivän kestävästä kirjoitustulkkauksesta. Näistä erikseen hinnoitellaan perustaso, vaativa taso ja paritulkkaus. Lisäksi tarjouksen voi jättää opiskelutulkkauksesta. Hinta merkitään vain niille tulkkauspalveluille, joita tarjotaan. Hinnat tarjotaan koko sopimuskaudeksi samansuuruisina. (Kansaneläkelaitos 2009b.)

3.3.2 Pisteytys

Tarjousten arviointiperusteena on kokonaistaloudellinen edullisuus, jossa painotettuna on hinta-laatusuhde. Hinnan painoarvo on 60 % ja laadun 40 %. Tulkkauspalveluyrityksen laadun arvioinnissa annetaan pisteitä muun muassa tulkin kokemusvuosista, koulutuksesta ja erityisosaamisesta sekä palvelun ajallisesta saatavuudesta. (Kansaneläkelaitos 2009b.) Esimerkiksi kokemusvuosista ja koulutuksesta saatavissa pisteissä käytetään kaikkien työntekijöiden pisteiden keskiarvoja, joten palveluntuottajan koko ei ratkaise (Kansaneläkelaitoksen tiedotustilaisuus 26.11.2009).

3.3.3 Kilpailutusjärjestys

Parhaimmat kokonaispisteet saanut palveluntuottaja voittaa tarjouskilpailun. Tarjouskilpailun voittaja on kilpailutusjärjestyksessä ensimmäisenä, toiseksi tullut toisena ja niin edelleen. (Kansaneläkelaitos 2010b.) Etusijajärjestys laaditaan jokaisesta palvelusta erikseen (Kansaneläkelaitos 2009b). Välitysjärjestelmään tulleet tilaukset annetaan ensisijaisesti järjestyksessä ensimmäisenä olevalle palveluntuottajalle. Järjestyksestä voidaan poiketa esimerkiksi silloin, jos järjestyksessä ensimmäisenä olevalla palveluntuottajalla ei ole tilanteeseen tarvittavaa ammattitaitoa, esimerkiksi kielitaitoa tai tietyn tulkkausmenetelmän osaamista. Tällöin valitaan etusijajärjestyksessä seuraava, jolla on riittävä ammattitaito. (Kansaneläkelaitos 2010b.)

4 ERILAISET ELINKEINON HARJOITUSMUODOT

Aikaisemmin viittomakielen tulkkien yleisin työmuoto on ollut toimia freelancer-tulkkina. Tulevaisuudessa freelancerina toimiminen ei ole enää mahdollista siksi muut työmuodot ovat yleistymässä. Tässä luvussa avaamme lyhyesti käsitteen freelancer sekä kerromme muutamasta mahdollisesta elinkeinon harjoitusmuodosta.

4.1 Freelancer

Freelancer-käsitettä käytetään työnsuorittajista, joilla on yksi tai useampi työntarjoaja samanaikaisesti. Freelancereilla työsuhteet ovat usein tilapäisiä. He voivat tehdä melko vapaasti töitä eri toimeksiantajille. Freelancerin on oltava tarkkana siitä, tekeekö hän työtä työsuhteessa. Jos työ tehdään työsuhteessa, on työnantaja velvollinen noudattamaan työlainsäädäntöä sekä kustantamaan työntekijän eläketurvan. (Akavan Erityisalat i.a. a.)

Viittomakielialalla freelancerilla tarkoitetaan yleensä tulkkia, joka toimii verokortin varassa ja jolla saattaa olla vuoden aikana kymmenittäin lyhytkestoisia työsuhteita (Suomen Viittomakielen Tulkit ry i.a. b). Jatkossa viittomakielen tulkki ei voi toimia freelancerina. Jatkaakseen itsenäisenä työntekijänä tulee tulkin valita jokin yritysmuoto, esimerkiksi toiminimi.

4.2 Toiminimi, yksityinen elinkeinonharjoittaja

Elinkeinonharjoittajat jaetaan kahteen ryhmään, liikkeenharjoittajiin ja ammatinharjoittajiin. Molemmat yritysmuodot toimivat itsenäisesti ja yrittäjän omaksi hyväksi. Liikkeenharjoittaja sijoittaa yleensä toimintaansa enemmän riskinalaista pääomaa ja hänellä on palveluksessaan enemmän vierasta työvoimaa kuin ammatinharjoittajalla. (Verohallinto 2005.)

Toiminimen perustaminen ei vaadi perustamisasiakirjoja. Tästä syystä yritystoiminnan aloittaminen on nopeaa. Ennen toiminnan alkua tehdään verohallinnolle ja kaupparekisteriin ilmoitus (perustamisilmoituslomake (Y3)) toiminnan alkamisesta. Lomake annetaan Patentti- ja rekisterihallinnon sekä verohallinnon yhteiseen Yritys- ja yhteisötietojärjestelmään. Tämän kautta yrityksen tiedot välittyvät kaupparekisteriin, arvonlisäverorekisteriin, työnantajarekisteriin ja ennakkoperintärekisteriin. (Verohallinto 2005.)

4.3 Osuuskunta

Osuuskunnan perustamisesta on säädetty oma osuuskuntalaki. Osuuskunnan perustamisesta tulee tehdä kirjallinen perustamiskirja. (Akavan Erityisalat ry i.a. b.) Osuuskunnan voi perustaa vähintään kolme henkilöä, yhteisöä, säätiötä tai muuta oikeushenkilöä. Perustajan on tultava osuuskunnan jäseneksi. Osuuskunta on siis yhteisyritys, jonka omistaa sen jäsenet. Päätösvalta on jaettu jäsenten kesken tasapuolisesti. Osuuskunnassa tulee olla vähintään seitsemän jäsentä, jotta jäsenet pysyvät palkansaaajina työttömyysturvaa ajatellen. Jos jäseniä on vähemmän kuin seitsemän, luokitellaan heidät yrittäjiksi. Osuuskunnan toiminnan aloittaminen ei vaadi minimipääomaa. Osuuskunta on joustava yhtiömuoto sen suhteen, että siitä on helppo erota ja siihen on helppo liittyä. (Moilanen 2005, 35.)

4.4 Osakeyhtiö

Myös osakeyhtiön perustamiseen on säännelty oma osakeyhtiölaki. Osakeyhtiön voi perustaa yksi tai useampi henkilö. Perustaminen edellyttää osakepääomaa ja lainmukainen vähimmäispääoma on 2500 euroa. Osakeyhtiön perustamisesta tulee tehdä kirjallinen perustamissopimus ja siihen tulee liittää yhtiöjärjestys. Yhtiö tulee ilmoittaa kaupparekisteriin kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun perustamissopimus on allekirjoitettu. Ilmoitus tehdään Yritys- ja yhteisötietojärjestelmän (Y1) sekä kaupparekisterin liitelmakkeella. (Akavan Erityisalat ry i.a. b.) Ilmoitus annetaan Verohallinnolle ja Patentti- ja rekisterihallituksen pitämään kaupparekisteriin. Sieltä yrityksen tiedot välittyvät

kaupparekisteriin, arvonlisäverorekisteriin, työntajarekisteriin ja ennakkoperintärekisteriin. (Verohallinto 2010.)

4.5 Tulkkauspalvelun alihankinta

Alihankinnasta käytetyt määritelmät ja termit vaihtelevat eri toimialojen ja näkökulmien välillä. Yleensä alihankinta tarkoittaa pää- ja alihankkijan välistä tuotannollista yhteistyötä, jossa päähankkija, alihankkijan asiakas tai alihankinnan ostaja, teettää omaan tuotteeseen kuuluvia laitteita, osia, tuotantovaiheita tai työsuorituksia alihankkijalla. (Lääperi 2005, 2.)

Tulkkauspalveluntuottaja, joka on sopimussuhteessa Kansaneläkelaitoksen kanssa, voi ostaa osan Kansaneläkelaitoksen tulkkauspalveluun kuuluvaa tulkkausta kolmannelta osapuolelta. Kolmas osapuoli voi olla esimerkiksi itsenäistä ammattia harjoittava tulkki. Ostaessaan palvelua tältä tulkilta tulkkauspalveluntuottaja suorittaa alihankintaa. Alihankkijalla ja Kansaneläkelaitoksen kanssa sopimussuhteessa olevalla palveluntuottajalla on keskinäinen sopimus. Palveluntuottaja kuitenkin vastaa alihankkijan palvelusta niin kuin omastaan. Koko palvelua ei saa toteuttaa alihankintana. (Kansaneläkelaitos 2009b.)

Alihankkija on joko yritys tai itsenäinen ammatinharjoittaja. Alihankkija tekee palveluntuottajan puolesta tulkkauspalvelua Kansaneläkelaitoksen tulkkauspalvelun asiakkaille. Alihankkija ja palveluntuottaja eivät saa olla samoja yrityksiä. Alihankkijalla ei ole sopimussuhdetta Kansaneläkelaitokseen. Palveluntuottajan tulee ilmoittaa alihankkijat kilpailutukseen osallistuessaan. (Kansaneläkelaitos 2009b.)

5 TULKKAUSMENETELMÄT JA TULKKAUSKIELET

Viittomakielen tulkit käyttävät työssään hyvinkin erilaisia tulkkausmenetelmiä ja tulkkauskieliä. Menetelmän tai kielen valinta määräytyy aina jokaisen asiakkaan ja tilanteen mukaan. Viittomakielen tulkin asiakkaita voivat olla viittomakielisten kuurojen lisäksi kuuroutuneet, huonokuuloiset, sisäkorvaistutteen saaneet ja kuurosokeat. Seuraavissa luvuissa käymme lyhyesti läpi viittomakielelle tulkkauksen ja muutamia tulkkausmenetelmiä.

5.1 Viittomakielelle tulkkaus

Kuurojen keskenään käyttämä viittomakieli on oma kielensä, joka ei ole sidoksissa puhuttuun tai kirjoitettuun kieleen (Rissanen 2006, 27). Viittomakieli perustuu käsien, kasvojen ja vartalon käyttöön viestin tuottamisessa (Malm & Östman 2000, 9). Koska viittomakieli on visuaalinen kieli ja sen käyttämä aistialue on eri kuin puhutuissa kielissä, on viittomakielen tulkin mahdollista viittoa tulkinnoksensa samanaikaisesti puheen aikana ilman äänellistä häiriötä. Tämä kahden viestintäkanavan välillä vuorottelu vaatii tulkilta voimakasta kognitiivista ja fyysistä toimintaa. (Rissanen 2006, 26.) Viittomakielen tulkki välittää työssään kielen lisäksi myös kulttuuria (Hynynen, Pyörre & Roslöf 2003, 63).

5.2 Viitotulle puheelle tulkkaus

Viitotulle puheelle tulkattaessa käytetään viittomia huulitaluvun tukena (Lauren 2006, 215). Viittomat on lainattu viittomakielestä ja ne viitotaan samalla kun sanat artikuloidaan selvästi huuliolla (Hytönen & Rissanen 2006, 24). Viitotun puheen perustana on puhuttu kieli ja sen rakenteet. Tärkein osa viitottua puhetta on selkeä huulio ja sanojen artikulointi loppupäätteineen. Suositusten mukaan kaikkia sanoja ei viitota. (Lauren 2006, 215–216.)

5.3 Kuurosokealle tulkkaus

Kuurosokean henkilön kommunikaatiomenetelmät vaihtelevat riippuen hänen kuulo- ja näkövammansa asteesta ja syntyhistoriasta sekä kuurosokean kielitaidosta. Ensisijaisesti kuurosokeiden käyttämät kommunikaatiomenetelmät perustuvat puhuttuihin kieliin ja viittomakieliin. (Mesch 2004, 19–20.)

Puhuttuun kieleen perustuviksi kommunikaatiomenetelmiksi Mesch lukee pistekirjoituksen, kirjoituksen, selkeän puheen, suuraakkoset, sormiaakkoset sekä viittotun puheen ja tukiviittomat, sillä ne perustuvat puhuttuun kieleen ja puhutun kielen sanajärjestykseen. Viittomakieleen perustuviksi menetelmiksi Mesch lukee taktiilin viittomisen ja rajoittuneeseen näkökenttään viittomisen. (Mesch 2004, 21–22.)

5.3.1 Taktiili viittomakieli

Taktiili viittominen eli kädestä käteen viittominen on tuntoaistin kautta välitettävää viittomakieltä. Se on yksi tulkkausmenetelmä, jota käytetään kuurosokeiden keskuudessa. Taktiilissa viittomakielessä ei-manuaaliset viestit kuten ilmeet jäävät pois ja ne on ilmaistava muilla tavoin. Myös sormitus muuttuu taktiilissa viittomakielessä. Viittomakielelle ominaisia osoituksia on vähemmän, mutta toisto lisääntyy taktiilisti viitottaessa. (Mesch 2004, 9, 22.)

5.3.2 Kuvailu

Kielellisten tulkkausmenetelmien lisäksi kuurosokeille tulkkaukseen kuuluu kuvailu. Kuvailussa visuaalinen tai fyysinen ympäristö tulkitaan henkilölle esimerkiksi puhuen, keholle piirtäen, osoituksilla, kosketuksella tai sosiaalisilla pikaviesteillä. (Lahtinen 2006, 184.)

5.3.3 Opastus

Opastus on iso osa kuurosokealle tulkkausta. Opastuksen aikana liikutaan yhdessä paikasta toiseen ja orientoidutaan tilaan ja ympäristöön. Ympäristön ja tilan havainnointi opastuksessa tapahtuu suurimmaksi osaksi kehon liikkeitä tunnistamalla. (Lahtinen 2006, 184–185.)

5.4 Kirjoitustulkkkaus

Kirjoitustulkkkaus on menetelmä, jossa tulkki tulkkaa kuulemansa puheen ja tilanteeseen vaikuttavat äänet tekstimuotoon. Yleisin kirjoitustulkkkaustapa on kirjoittaa kannettavalla tietokoneella, mutta se voidaan myös toteuttaa paperille käsin kirjoittamalla. Henkilökohtaisessa tulkkauksessa asiakas voi lukea tekstiä tietokoneen ruudulta tai pistenäytöltä. Yleistulkkauksessa tietokone yhdistetään televisioon tai video-/dataprojektoriin. Yleistulkkauksessa teksti siis näkyy laajallekin yleisölle. Kuulonhuoltoliiton järjestämä kirjoitustulkkipäätös antaa valmiuden toimia kirjoitustulkkipäätöksinä ja sen suorittaneet pääsevät tulkkipäätösrekisteriin ja tulkkipäätöseluettelon. (Lahtinen 2006, 190; Lauren 2006, 205–206.)

5.5 Etätulkkkaus

Etätulkkauksessa asiakkaat ja tulkki eivät ole fyysisesti samassa tilassa. Asiakkaat voivat esimerkiksi olla kaupassa ja tulkki työpaikallaan. (Veitonen 2006, 248–249.) Etätulkkkaus ei kuitenkaan sovi kaikille eikä kaikkiin tilanteisiin (Finlex 2009). Etätulkkkausta tehdään muun muassa videoneuvottelulaitteiden ja videopuhelinten kautta. Laitteet, joiden välityksellä tulkkausta tehdään, ovat kytkettyinä joko puhelinjojen tai Internetin kautta. (Veitonen 2006, 248–249.) Videopuhelimet toimivat tällä hetkellä 3G-verkossa (Niittyinperä 2009, 13).

6 OPETUS

Viittomakielen tulkit voivat opinnoissaan erikoistua pedagogisiin opintoihin. Opinnot suoritettuaan he saavat pätevyyden opettaa tukiviittomia eri tilanteissa kuten perheissä, erilaisissa oppilaitoksissa ja kursseilla. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2006–2007.)

6.1 Puhetta tukeva ja korvaava kommunikointi

Puhetta tukevasta ja korvaavasta kommunikaatiokeinosta käytetään usein nimitystä AAC (Augmentative and Alternative Communication). Puhetta tukevaa ja korvaavaa kommunikointia käytetään, kun puhe on niin epäselvää tai puutteellista, ettei viesti tule ymmärretysti. (Ketonen, Palmroth, Röman, Salmi & Poikkeus 2004, 177.) Puhetta korvaavaa kommunikointia käytetään, kun kommunikointi ei suju puheella. Puhetta tukeva kommunikointi edistää ja täydentää puheilmaisua. (von Tetzchner, Martinsen 2000, 20.) Puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiokeinoja voivat olla esimerkiksi piirtäminen, erilaiset kuvat, kommunikaatiolaitteet sekä tukiviittomat. Näitä keinoja käytetään kaikenikäisten kanssa ja erilaisten puheen ja kielellisten vaikeuksien yhteydessä. Ne auttavat ja mahdollistavat monipuolisen vuorovaikutusyhteyden ihmisten välillä kielellisistä vaikeuksista huolimatta. (Ojanen 2007.) Tukiviittomat ovat samoja merkkejä, joita käytetään kuurojen viittomakielessäkin. Lauseista viitotaan vain niin sanotut avainsanat. Tukiviittomia käytettäessä tulee puhua samanaikaisesti. Näin lapsi saa puhutun ja viitotun sanan vastaavuuden. (Hyttiäinen-Ruokokoski 1995, 18–19.)

6.2 Tukiviittomien opetus

Tukiviittomien opetus perustuu vammaispalvelulakiin (nro 759/1987) ja vammaispalveluasetukseen (15§) (LIITE 4). Opetuspalvelua tarvitsevan lapsen kotikunnan tulisi siis järjestää palvelua jollain tavalla, vaikkei opetuspalvelu ole subjektiivinen oikeus. (Haaksilahti, 2007.) Tukiviittomien opettaja ei ole virallinen nimike. Sitä, kuka saa ja

kykenee opettamaan tukiviittomia, ei ole määritelty missään laissa tai virallisissa lähteissä. Yleinen suositus on, että opetusta antavat ammattikorkeakoulun puolelta viittomakielentulkkit ja opistotasolta viittomakielen ohjaajat. Heillä tulee olla kielen lisäksi suoritettuna pedagogiset valmiudet antavat opinnot. Muidenkin ammattiryhmien edustajat, esimerkiksi puheterapeutit, erityisopettajat ja opetusalan koulutuksen saaneet kuurojen vanhempien kuulevat lapset opettavat tukiviittomia. (Autio, Ylijoki 2005, 16.) Kommunikaatiohäiriöinen lapsi ja hänen perheensä voi saada tukiviittomien opetusta vammaispalvelulain harkinnanvaraisena kuntoutuksena korkeintaan 100 tuntia (Hyytiäinen-Ruokokoski 1995, 19). Turun alueella opetukset välittyvät pääsääntöisesti tulkikeskuksen kautta. Osa lähikuntien opetuksista välittyy varmasti myös suoraan tulkeille tai muiden tulkkiryitysten kautta. Opetuksia on vuositasolla keskimäärin 35 kpl. Suvi-tuulen erityisosaamiskeskuksessa on yksi opetusryhmä aina keväisin ja syksyisin. Molemmissa ryhmissä on viidestä kuuteen perhettä. (Tanja Luoti, henkilökohtainen tiedonanto 10.12.2009.)

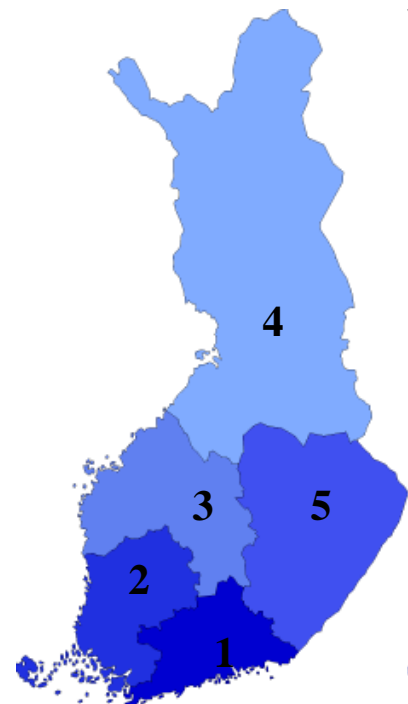
7 TURUN ALUEEN ASIAKAS- JA TULKKIMÄÄRÄT

Kartoitimme Turun alueen asiakasmääriä ja asiakkaiden kommunikaatiotapoja. Lisäksi selvitimme, montako viittomakielen tulkkia alueella tällä hetkellä työskentelee ja mitä tulkkauksia he tekevät. Seuraavissa luvuissa erittelemme saamiamme tietoja.

7.1 Vakuutusalueet

Kansaneläkelaitos on jakanut Suomen vakuutusalueisiin (Kuvio 1). Vakuutusalueita on viisi: Etelä-Suomen vakuutusalue, Itä-Suomen vakuutusalue, Lounais-Suomen vakuutusalue, Länsi-Suomen vakuutusalue ja Pohjois-Suomen vakuutusalue. (Kansaneläkelaitos i.a.) Eniten tulkkauspalvelun asiakkaita vuonna 2008 oli Länsi-Suomen vakuutusalueella. (Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet 2010).

- Alue 1: Etelä-Suomen vakuutusalue
- Alue 2: Lounais-Suomen vakuutusalue
- Alue 3: Länsi-Suomen vakuutusalue
- Alue 4: Pohjois-Suomen vakuutusalue
- Alue 5: Itä-Suomen vakuutusalue

KUVIO 1. Vakuutusalueet (lähde: Kansaneläkelaitos 2009f)

Tutkielmamme kannalta oleellinen vakuutusalue on Lounais-Suomen vakuutusalue, johon kuuluu Varsinais-Suomi, Satakunta, Pirkanmaa ja Ahvenanmaa (LIITE 5) (Kansaneläkelaitoksen tiedotustilaisuus 26.11.2009). Näistä Varsinais-Suomi on tutkielmamme kannalta oleellisin.

7.2 Turun alueen asiakasmäärät

Vuoden 2008 tietojen mukaan Varsinais-Suomessa on 533 tulkkauspalveluiden asiakasta (Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet 2010). Turun tulkkeskuksen toimialueella eli noin 80 kilometrin säteellä Turusta on noin 700 asiakasta (Tanja Luoti, henkilökohtainen tiedonanto 4.12.2009).

Turussa tulkkipalvelupäätös on noin 300 asiakkaalla. Suurin osa, noin 80 %, käyttää kommunikaatiotapanaan viittomakieltä. Huonokuuloisista suurin osa käyttää viitottua puhetta tai kirjoitustulkkausta. Heitä on tulkkipalvelupäätöksen saaneista noin 20 %. Kuurosokeita asiakkaita Turun alueella on viisi. Pelkästään kirjoitustulkkausta käyttäviä asiakkaita Turun alueella on noin 20. (Tanja Luoti, henkilökohtainen tiedonanto 4.12.2009.)

Kuurosokeiden aluesihteerin rekisterissä on noin 60 kuulo-näkövammaista Turun alueella (Laila Haanpää, henkilökohtainen tiedonanto 22.2.2010).

7.3 Turun alueen tulkkimäärät

Varsinais-Suomen viittomakielen tulkkien ja kuulovammaisalan työntekijöiden vuoden 2009 listan mukaan Turun alueella on 67 viittomakielen tulkkia ja kolme kuuroa kuurosokeiden tulkkia. Heistä opetuksia tekee 30 tulkkia ja kirjoitustulkkauksia yhdeksän tulkkia. (Tanja Luoti, henkilökohtainen tiedonanto 23.9.2009.)

Puhelimen välityksellä saimme Turun viittomakielen tulkkikeskuksen tulkilta tietoa tulkkimääristä. Kyseinen tulkki hoitaa tällä hetkellä myös välitystä. Hänen mukaansa Turun alueella on tällä hetkellä neljä kirjoitustulkkausta tekevää tulkkia ja lisäksi Viittomakielialan Osuuskunta Vialla kaksi tulkkia. Lisäksi yksi tulkki toimii pääsääntöisesti kirjoitustulkkina opiskelijalle ja kaksi kirjoitustulkkauksia tekevää tulkkia on äitiyslomalla. Tulkkikeskuksella on tällä hetkellä neljä omaa tulkkia, joista yksi tekee myös välitystä. Tulkkikeskuksella on nyt siis kolme päätoimista asioimistulkkia. Kaupungin palkkalistoilla on myös neljä päätoimista opiskelutulkkausta tekevää tulkkia. (Krista Harju, henkilökohtainen tiedonanto 30.3.2010.)

Saimme tulkkirekisterin ylläpitäjältä Turun alueen tiedot tulkkirekisterissä olevista tulkeista. Suurin osa tiedoista oli päivitetty viimeksi vuonna 2007. Lisäksi rekisterin ylläpitäjä mainitsi, että opiskelijat eivät yleensä merkitse kommunikaatiomenetelmiään lomakkeeseen eivätkä valmistuttuaan päivitä tietojaan. Viitotun puheen rekisterikokeen suorittamisesta ei ole merkintää kuin kahdella henkilöllä, eikä tulkkirekisterilomakkeessa ole kohtaa, johon merkitä mahdollinen opetuslupa. Tulkkirekisterissä oli Turun alueella vuoden 2007 tietojen mukaan 118 tulkkia, joista 52 teki tulkkauksia viitotulle puheelle, 12 rajoittuneeseen näkökenttään ja 12 taktiilisti. Kirjoitustulkkausta tietokoneelle teki 23 tulkkia ja kirjoitustulkkausta käsin 10 tulkkia. Kirjoitustulkkauksikielenä oli suomi 23 tulkin kohdalla, englanti kahden tulkin kohdalla ja saksa, ranska sekä ruotsi yhden tulkin kohdalla. Puheentoistoa selkeällä huuliolla tai selkeällä huuliolla ja puheella teki 34 tulkkia. (Pirjo Sirkiä, henkilökohtainen tiedonanto 26.4.2010.)

Suomen Viittomakielen Tulkit ry:n Turun alueen sähköpostilistalla oli lähettämishetkellä tasan 100 osoitetta. Ei ole varmaa tietoa siitä, olivatko kaikki osoitteet vielä käytössä. Ei ole myöskään varmaa, tekevätkö kaikki kyseisellä listalla olevat henkilöt enää tulkkauksia. Turun aluetta ja sen laajuutta ei myöskään ole määritelty sen tarkemmin. (Mari Lahti, henkilökohtainen tiedonanto 17.3.2010.)

8 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Toimeksiantajamme pyysi kattavaa kartoitusta Turun alueen nykytilanteesta tulkkauspalveluiden tuottamisen näkökulmasta, sillä he ovat laajentamassa toimintaansa kyseiselle alueelle. Alue kiinnosti myös meitä, sillä olemme molemmat jäämässä tälle alueelle ja tulkkauspalveluiden siirtyessä Kansaneläkelaitokselle alueen freelancer-tulkit tulevat poistumaan.

Empiirisestä tutkimuksesta käytimme survey-tutkimusta. Survey-tutkimuksessa valitaan jokin perusjoukkoa edustava otos, jolta hankitaan tietoja kyselemällä (Uusitalo, Hannu 2001, 90). Tutkielmamme perusjoukko oli Turun alueen viittomakielen tulkit. Kartoittaessamme Turun alueen asiakas- ja tulkkimääriä, sekä heidän kommunikaatiotapojaan, lähestyimme tutkittavaa joukkoa kvantitatiivisesta näkökulmasta.

Aloitimme opinnäytetyön tekemällä sähköisen Webropol-kyselyn Turun alueen viittomakielen tulkeille. Kyselyyn liitimme saatekirjeen, jossa kerroimme opinnäytetyömme tavoitteista sekä siitä, että työmme tehdään toimeksiantona Tulkkipalvelut Sivupersonalle. Lisähouduttimena mainitsimme, että arvomme vastaajien kesken elokuvalippupaketin. Elokuvalippupaketti oli toimeksiantajamme idea, jonka toimeksiantajamme myös kustansi.

Kyselytutkimuksemme muuttujina olivat vastaajien ikä, tulkkikoulutuksen pituus, työvuodet ja heidän tulkkausmenetelmänsä. Kyselyn tuloksia analysoidessamme emme kuitenkaan pystyneet vertailemaan, miten vastaajien ikä, työvuodet tai koulutuksen pituus vaikuttivat esimerkiksi heidän tulevaisuuden suunnitelmiinsa. Tämä siksi, että teimme Webropol-kyselyn anonyymiasetuksilla. Näin vastaajat saivat vastata anonyymisti. Tämä aiheutti kuitenkin sen, että emme enää pystyneet yhdistämään vastauksia toisiinsa. Emme myöskään pystyneet seuraamaan yhden vastaajan kaikkia vastauksia.

8.1 Kyselyn tekeminen

Kysymysten suunnittelun runkona käytimme apuna toimeksiantoa. Yhden kysymyksen (kysymys 14, ”Vastaajien työssään arvostamat asiat”) rakensimme Akavan Erityisalojen lehdessä olleen artikkelin pohjalta. Artikkelissa selvitettiin liiton jäsenten työelämää koskevia odotuksia ja arvoja. (Ahola 2009, 12–13.) Kysymysten kautta yritimme saada mahdollisimman selkeän kuvan siitä, mitä viittomakielen tulkit aikovat tehdä tulkkauspalveluiden siirryttyä Kansaneläkelaitokselle, miten he suhtautuvat siirtymiseen ja mitä ajatuksia heillä on jo alalla toimivista yrityksistä. Lisäksi halusimme kartoittaa, paljonko eri tulkkausmenetelmillä tehdään tulkkausta.

Kyselyn ensimmäinen versio lähetettiin opinnäytetyömme ohjaajille. Tämän jälkeen muokkasimme kyselyä heidän kommenttiansa perusteella. Ennen kuin lähetimme kyselyn kohderyhmällemme eli Turun alueen viittomakielen tulkeille, testasimme kyselyn vielä vuosikurssimme opiskelijoilla.

Lähetimme lopullisen kyselyn sähköpostilla 29.12.2009 Turun alueen tulkeille yhteisen sähköpostilistan kautta, jossa oli linkki Webropol-kyselylomakkeelle. Vastausaikaa oli neljä viikkoa. Kyselyyn vastasi yhteensä 21 henkilöä.

Harkitsimme tekevämme kyselyn lisäksi muutamia henkilökohtaisia haastatteluja. Päädymme kuitenkin pelkästään sähköiseen kyselyyn, koska siinä oli myös avoimia kysymyksiä. Näin vastaajat saivat vastata omin sanoin joihinkin kysymyksiin. Haastattelut olisivat siis olleet kysymysten toistoa, vaikka joihinkin kohtiin olisimmekin saattaneet saada kattavampia vastauksia. Henkilökohtaisissa haastatteluissa emme kuitenkaan välttämättä olisi saaneet niin suoria vastauksia, mitä vastaajat anonyymisti rohkenivat antaa. Kysymyksiä oli yhteensä 16 avoimet kysymykset mukaan lukien.

Kyselyssä käytimme kysymystyyppinä strukturoituja kysymyksiä eli kysymyksiä joissa oli valmiit vastausvaihtoehdot, ja sekamuotoisia kysymyksiä, joissa osa vastausvaihtoehdoista on annettu valmiiksi ja yksi kohta on avoin otsikolla ”jokin muu, mikä?”. Näiden kysymysten vastauksia lähestyimme kvantitatiivisen tutkimusmenetelmän kautta. Lisäksi käytimme kyselyssä avoimia kysymyksiä, jotta saisimme kvalitatiivista näkökulmaa tutkimukseemme ja Osgoodin asteikkoon perustuvia kysymyksiä. Osgoodin

asteikkoon perustuvissa kysymyksissä pyysimme tulkkeja arvioimaan erilaisia asioita asteikolla 1–5, jossa oli ääripäinä vastakkaiset adjektiivit (Heikkilä 1998, 48–53).

8.2 Empiirinen tutkimus

Empiirinen tutkimus on havainnoivaa tutkimusta ja sen kohteena on jokin reaali maailman ilmiö, josta hankitaan uutta tietoa. Tieto hankitaan jollakin systemaattisella tiedonkeruumenetelmällä. (Heikkilä 1998, 13; Uusitalo 2001, 60.) Empiiristä tutkimusta voidaan tarkastella muun muassa kvantitatiivisten- ja kvalitatiivisten tutkimusten kautta (Heikkilä 1998, 13). Kvantitatiivista ja kvalitatiivista tutkimusta on käytännössä vaikea tarkkaan erottaa toisistaan ja niitä voidaankin käyttää toisiaan täydentävinä lähestymistapoina (Hirsijärvi, Remes, Sajavaara 2005, 127).

8.2.1 Kvantitatiivinen tutkimus

Kvantitatiivinen tutkimus eli määrällinen tutkimus vastaa kysymyksiin mikä, missä, paljonko ja kuinka usein. Se on numeerisesti suuri, edustava otos. Edustava otos on pienoiskuva perusjoukosta ja siinä on samoja ominaisuuksia ja samassa suhteessa kuin koko perusjoukossa. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa tiedot voidaan kerätä itse tai ne voidaan hankkia muista tutkimusaineistoista kuten tilastoista, rekistereistä ja tietokannoista. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa asioita kuvataan luvuilla ja prosentiosuuksilla, joiden avulla saadaan yleensä tutkimuskohde kartoitettua, mutta ei pystytä selvittämään riittävästi asioiden syitä. (Heikkilä 1998, 15–17, 32–33.)

8.2.2 Kvalitatiivinen tutkimus

Kvalitatiivinen tutkimus eli laadullinen tutkimus vastaa kysymyksiin miksi, miten ja millainen. Se auttaa ymmärtämään tutkimuskohdetta ja tutkimuskohteen päätösten ja

käyttäytymisen syitä. Sillä pyritään esimerkiksi selvittämään, miksi kuluttuja valitsee tietyn tuotteen tai reagoi mainontaan tietyllä tavalla. Kvalitatiivinen tutkimus sopii hyvin esimerkiksi vaihtoehtojen etsimiseen, toiminnan kehittämiseen ja sosiaalisten ongelmien tutkimiseen. (Heikkilä 1998, 16.) Kvalitatiivisessa tutkimuksessa kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti. Aineiston hankinnassa pyritään suosimaan metodeja, joissa tutkittavan joukon omat näkemykset ja ajatukset pääsevät esille. (Hirsijärvi ym. 2005, 155.)

9 TUTKIMUSTULOKSET JA NIIDEN ANALYSOINTI

Kyselyymme vastasi 21 viittomakielentulkkia Turun alueelta. Kaikkiin kysymyksiin emme saaneet 21 vastausta. Kyselylomake löytyy liitteistä (LIITE 6). Uskomme, että kyselyyn vastanneiden määrä jäi alhaiseksi viime syksynä tehtyjen useiden viittomakielialaan liittyvien kyselyiden takia. Yksi näistä kyselyistä kartoitti, millaisia viittomakielen tulkkeja Varsinais-Suomessa tällä hetkellä työskentelee (Johanna Pakkala, henkilökohtainen tiedonanto 1.2.2010). Toinen samankaltainen tutkimus oli toimeksiantajamme toteuttama kysely edelliseltä kesältä. Kyselyssä kartoitettiin koko Suomen viittomakielen tulkkien suhtautumista työhönsä ja heidän ajatuksiaan valtiollistumisesta. (Tuomas Rissanen, henkilökohtainen tiedonanto 10.2.2010.)

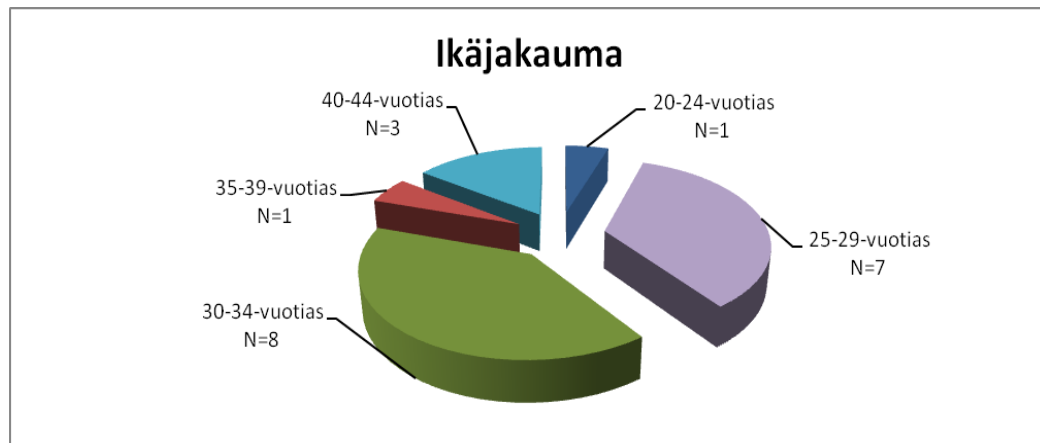
Olemme tehneet joistain vastauksista kuvion helpottamaan ymmärtämistä. Vastaajien määrä ilmoitetaan merkillä N. Esimerkiksi N=20 kuviossa tarkoittaa, että 20 vastaajaa on vastannut kyseisen kysymyksen.

9.1 Vastaajien taustatiedot

Ensimmäiset kysymykset kyselyssämme käsittelivät vastaajien ikää, koulutusta, työvuosia ja kommunikaatiomenetelmiä tulkkauksissa. Emme kysyneet vastaajien sukupuolta, koska alueen tulkeista suurin osa on naisia ja siksi miesvastaajien anonymiteetti ei olisi välttämättä säilynyt.

9.1.1 Vastaajien ikäjakauma

Vastaajat olivat iältään 24 ja 42 ikävuoden väliltä (Kuvio 2). Suurin osa vastaajista oli 30–34-vuotiaita. Seuraavaksi suurin ikäryhmä oli 25–29-vuotiaat.

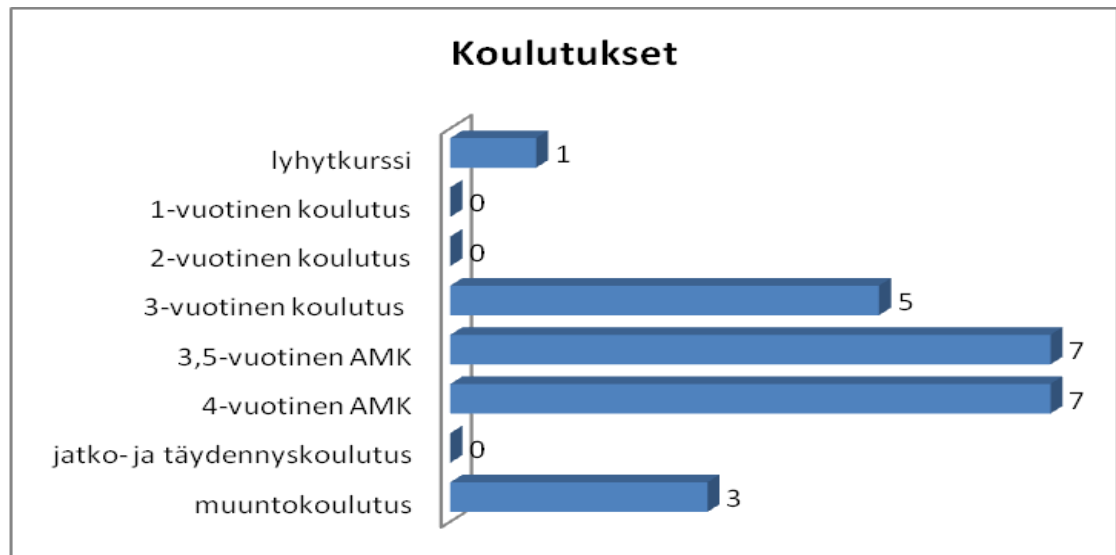

KUVIO 2. Vastaajien ikäjakauma (N=20)

9.1.2 Vastaajien koulutus

Viittomakielen tulkkikoulutus on muuttanut muotoaan vuosien aikana muutaman päivän pituisesta lyhytkurssista neljä vuotta kestävään ammattikorkeakoulututkintoon. Muuntokoulutuksella tulkeilla on mahdollisuus muuttaa aikaisempi tutkintonsa ammattikorkeakoulutasoiseksi tutkinnoksi. (Suomen Viittomakielen Tulkit ry i.a. a.)

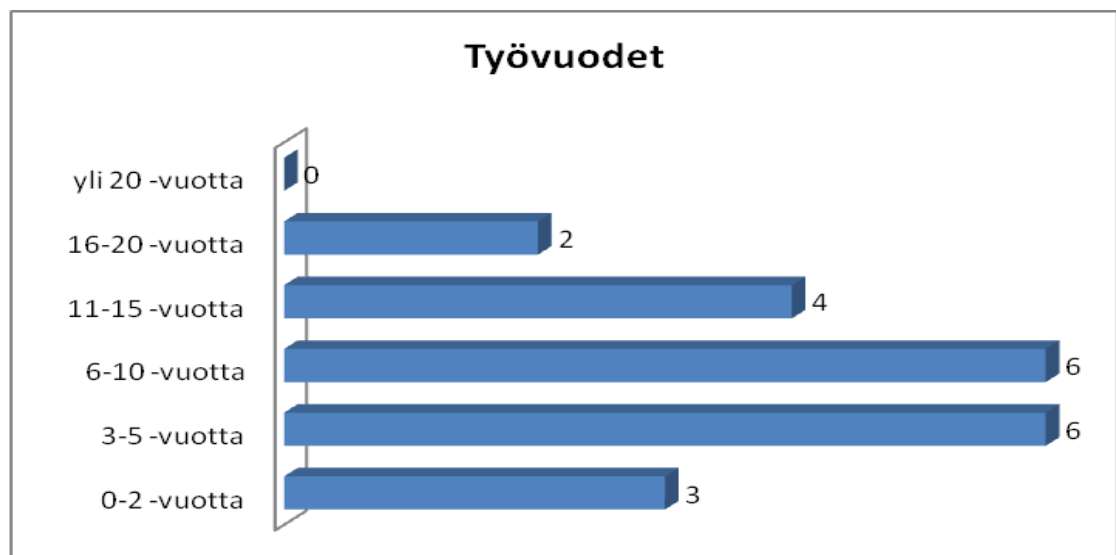
Vastaajista suurin osa oli suorittanut 3,5-vuotisen (33,3 %) tai 4-vuotisen (33,3 %) ammattikorkeakoulututkinnon (Kuvio 3). Vastaajista viisi (23,8 %) oli suorittanut 3-vuotisen opistotasaisen tulkkikoulutuksen. Yksi vastaajista oli käynyt lyhytkurssin. Kolme vastaajista (14,3 %) oli lisäksi käynyt muuntokoulutuksen. Vastaajista kukaan ei ollut suorittanut 1- tai 2-vuotista tulkkikoulutusta eikä jatko- ja täydennyskoulutusta. Jatko- ja täydennyskoulutuksella pystyy muuttamaan lyhytkurssin, 1-vuotisen tai 2-vuotisen koulutuksen 3-vuotiseksi opistotasoiseksi koulutukseksi (Kati Huhtinen, henkilökohtainen tiedonanto 14.4.2010).

KUVIO 3. Vastaajien tulkkikoulutukset (N=21)

9.1.3 Vastaajien työvuodet viittomakielen tulkkina

Suurin osa vastaajista oli työskennellyt tulkkina 3–10 vuotta (Kuvio 4). Vastaajista kuusi (28,6 %) oli työskennellyt 3–5 vuotta. Yhtä monta vastaajaa (28,6 %) oli työskennellyt 6–10 vuotta. Vastaajista neljä (19 %) oli työskennellyt 11–15 vuotta. Vastaajista kolme (14,3 %) oli työskennellyt 0–2 vuotta. Kaksi vastaajista (9,5 %) oli työskennellyt 16–20 vuotta. Kukaan vastaajista ei ollut työskennellyt yli kahtakymmentä vuotta.

KUVIO 4. Vastaajien työvuodet tulkkina (N=21)

9.1.4 Vastaajien kommunikaatiomenetelmät tulkkauksissa

Vastaajista suurin osa (95,2 %) tekee tulkkauksia viittomakielellä (Kuvio 5). Vain yksi vastaaja ei ilmoittanut tekevänsä tulkkauksia viittomakielellä. Vastaajista viisitoista (71,4 %) tekee tulkkauksia viitotulla puheella. Lähes yhtä moni, kaksitoista vastaajaa (57,1 %), tekee tulkkauksia kuurosokeille henkilöille.

Lähes puolet vastaajista (47,6 %) ilmoitti tekevänsä opetuksia. Aikaisemmin syksyllä Varsinais-Suomen alueelle tehdyssä kyselyssä vastausprosentti opetuksien kohdalla oli lähes vastaava (49 %) (Johanna Pakkala, henkilökohtainen tiedonanto 1.2.2010). Kirjoitus- ja etätulkkauksia vastaajat tekivät saman verran (28,6 %).

KUVIO 5. Vastaajien työkielet ja työmenetelmät (N=21)

9.2 Tulkkauspalvelua tuottavien yritysten vetovoimaisuus

Viidennessä kysymyksessä pyysimme vastaajia arvioimaan viittomakielen tulkkausta tarjoavien yritysten vetovoimaisuutta (Kuvio 6). Arvioitavia yrityksiä oli yhteensä kahdeksan: Honkalampi-säätiö, Mokoma, Omnivis Oy, Sign Line Oy, Tulkkipalvelut Sivupersoonaa, Tulkki- ja kommunikaatiokeskus Tulke, Viittomakielialan Osuuskunta Via ja VIPARO – Viittomakieliset Palvelut Aro. Lisäksi annoimme vastaajille vaihtoteh-

dot ”jokin muu, mikä?” ja ”en osaa sanoa”. Valitsimme arvioitaviksi yrityksiä, jotka jo toimivat Turun alueella tai ovat mahdollisesti laajentamassa toimintaansa Turun alueelle.

Arviointiasteikkona käytimme Osgoodin asteikkoa, jossa numero yksi tarkoitti vähiten vetovoimaisinta ja numero viisi vetovoimaisinta. Pyysimme vastaajia arvioimaan jokaisen yrityksen erikseen. Kuitenkaan kaikki vastaajat eivät olleet arvioineet kaikkia yrityksiä, vaan esimerkiksi Viittomakielialan Osuuskunta Viaa oli arvioinut vain 19 vastaajaa. Honkalampi säätiötä ja Sing Linea arvioi vain 20 vastaajaa. Muita yrityksiä olivat arvioineet kaikki 21 vastaajaa.

Eniten arvoja viisi oli saanut Tulkkipalvelut Sivupersoonaa (23,8 %). Toiseksi eniten arvoja viisi oli saanut Viittomakielialan Osuuskunta Via (21,1 %) ja kolmanneksi eniten arvoja viisi olivat saaneet Mokoma, Omnivis Oy ja Tulkki- ja kommunikaatiokeskus Tulke (9,5 %).

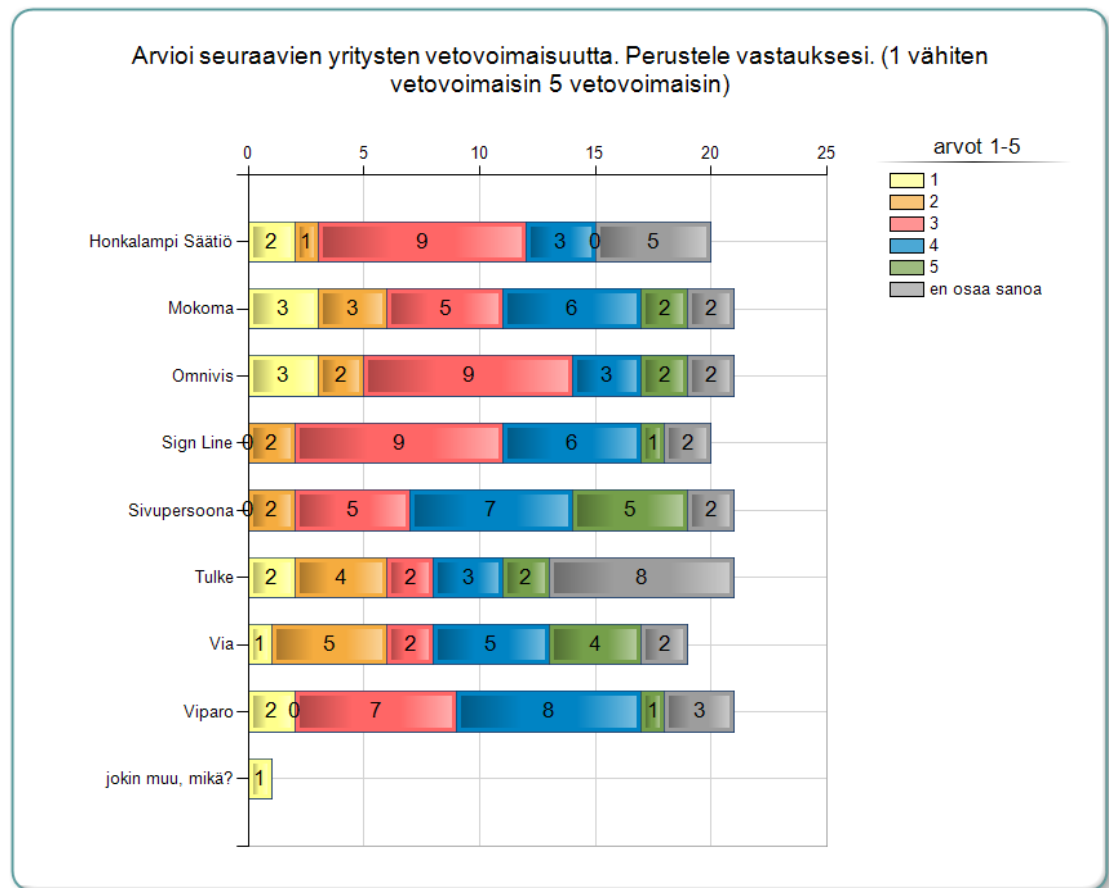
Eniten arvoja neljä oli saanut Viparo (38,1 %) ja toiseksi eniten arvoja neljä oli saanut Tulkkipalvelut Sivupersoonaa (33,3 %). Kolmanneksi eniten arvoja neljä oli saanut Mokoma (28,6 %).

Eniten arvoja kolme olivat saaneet Honkalampi-säätiö ja Sign Line (45 %). Näiden jälkeen eniten arvoja kolme oli saanut Omnivis (42,9 %).

Eniten arvoja kaksi sai Via (26,3 %). Saman prosenttimäärän yritys sai arvolla neljä. Seuraavaksi eniten arvoja kaksi sai Tulke (19 %) ja kolmanneksi eniten arvoja kaksi Mokoma (14,3 %).

Eniten arvoja yksi sai vaihtoehto ”jokin muu, mikä?” (16,7 %). Vastaajista kuitenkin vain yksi oli nimennyt vaihtoehtoisen yrityksen, joka oli Viittomakielien Tulkkipalvelu Armi. Kyseistä yritystä ei kuitenkaan oltu arvioitu sanallisesti. Seuraavaksi eniten arvoja yksi saivat Mokoma ja Omnivis (14,3 %).

Eniten ”en osaa sanoa” -vaihtoehtoa sai Tulke (38,1 %), seuraavana Honkalampi-säätiö (25 %) ja kolmantena Viparo (14,3 %).

KUVIO 6. Yritysten vetovoimaisuus (N=21)

Perusteluihin oli vastannut vain 14 vastaajaa. Honkalampi-säätio tuntui vastaajista etäiseltä sen toiminta-alueen vuoksi. Yleisesti ottaen suhtautuminen oli kuitenkin neutraalia. Pari vastaajaa mainitsi Honkalampi-säätion etätulkauksen edelläkävijänä.

Suurin osa vastaajista olisi valmis työskentelemään Mokomassa, mutta osa oli hieman epäilevällä kannalla. Mokoman hyvänä puolena pidettiin ainakin sitä, että sen toimialue on niin laaja. Yksi vastaajista ei ollut täysin vakuuttunut kyseisestä yrityksestä, koska hänestä tuntui, että liian paljon vastuuta on laitettu yhden naisen harteille.

Omnivis jakoi mielipiteitä puolesta ja vastaan. Se sai arvioinnissa tasaisesti vaihtoehtoja yksi ja neljä sekä vaihtoehtoja kaksi ja viisi. Eniten se kuitenkin oli saanut vaihtoehtoa kolme. Yksi vastaajista oli sitä mieltä, että yritys on täysin hänen kaltaisensa ja että se ottaa uudet tulkit innolla vastaan ja antaa mahdollisuuden kehittyä rauhassa. Hyvää palautetta Omnivis sai myös hyvistä etenemismahdollisuuksista yrityksen suuren koon vuoksi ja siitä, että yritys on ollut alalla jo pidemmän aikaa. Yhden vastaajan mielestä

yrityksellä on ”pikkutärkeää pilkunviilaustouhua”. Yksi vastaaja kommentoi yritystä seuraavasti: ”Omnivis on mielestäni tosissaan liikkeellä, mutta onko se sitten liian kliinistä toimintaa?”

Sign Line on onnistunut vakuuttamaan vastaajat melko hyvin ja antanut itsestään positiivisen kuvan. Parissa vastauksessa mainittiin kokeneet ja ammattitaitoiset tulkit ja kuuro toimitusjohtaja mainittiin vakuuttavana asiana. Yhden vastaajan mielestä muutama työntekijä on kuitenkin onnistunut mustaamaan yrityksen mainetta. Yksi vastaaja lisäksi kommentoi: ”Esittelyiden perusteella olen saanut hyvän kuvan, mutta aina kun olen itse ollut yhteydessä firmaan, minua on kohdeltu huonosti. Olen tuntenut, ettei minua arvosteta työnhakijana, joten mietin miksi minua myöhemmin arvostettaisiin myöskään työntekijänä”

Sivupersoonaa kuvailtiin muun muassa nuorekkaaksi, rempseäksi ja iloiseksi yritykseksi, jossa on tekemisen meininki. Yksi vastaaja kirjoitti näin: ”Tiukka mutta oikeudenmukainen, asiallinen ja työntekijöistä huolehtiva yritys jossa huumori sallittua” Yksi vastaaja puolestaan pohti seuraavaa: ”Sivupersoonaa tuntui aluksi olevan liian mainosmielinen (mainostausta vahva) mutta nyt se kyllä tuntuu ihan oikealta tulkkauksfirmalta” Pari vastaajaa mainitsi yhtenä positiivisena asiana Sivupersoonan näyttävät nettisivut.

Selvästi vaikein arvioitava yritys oli Tulke. Vastauksista kävi ilmi, että kyseinen yritys oli suurimmalle osalle vastaajista täysin outo tai siitä ei tiedetty juuri mitään. Yksi vastaajista luonnehti yritystä näin: ”Tulke on vielä niin alussa ja kovin pieni yritys”

Osgoodin asteikon arvostelussa Via oli yksi vetovoimaisimmista yrityksistä, mutta sai kuitenkin aika paljon kritiikkiä kysymyksessä seitsemän, jossa vastaajien piti perustella antamansa arvostus. Kaksi vastaajaa ilmoitti kokevansa Vian vetovoimaisimmaksi yritykseksi, sillä he ovat työskennelleet siellä jo pidemmän aikaa. Yhdellä vastaajalla oli hyviä kokemuksia Vialle työskentelystä ja häntä houkutteli lisäksi Vian ”termipankki”. Via koettiin suurena ja pitkälle kehittyneenä yrityksenä, mutta suurin osa vastaajista karsasti yritystä tulkeista saadun kuvan vuoksi. ”Olen saanut Viasta sellaisen kuvan, että siellä on vain taitavia tulkkeja, eikä minulla aloittelevana tulkkina ole sinne asiaa, tai ainakaan en kokisi olevani yhtä tärkeä työntekijä kuin ne muut”, ” – – vanhojen tulkkikonkareiden ehdoilla toimimista”

Viparosta vastaajat eivät tienneet kovinkaan paljon. Yritystä kuvattiin muun muassa seuraavasti: ”Minulla on sellainen tunne, että firmassa on positiivinen ilmapiiri ja turvallinen työympäristö, jossa uusi tulkki saa kehittyä” ja ”Oikeudenmukainen, ammatillisuutta korostava” Kuuroa tulkkia työnantajana pidettiin pääasiassa kiinnostavana ja hyvänä asiana, mutta yksi vastaaja koki tämän myös pelottavaksi. Yhtä vastaajaa houkutteli mahdollisuus keskittyä englanninkielisiin keikkoihin.

Honkalampi-säätiö, Mokoma, Omnivis, Sign Line, Sivupersoonaa ja Via mainittiin yrityksinä, jotka ovat palkanneet myös kirjoitustulkkia. Vastaaja, joka mainitsi kyseisistä yrityksistä, ei ollut kiinnostunut Viparosta, koska se on keskittynyt vain viittomakielen tulkkaukseen. Tulke ei ollut hänelle tuttu. Vastauksia analysoidessamme aloimme pohdita, onko Sivupersoonalla palkkalistoillaan pelkkiä kirjoitustulkkia. Kysytyämme asiaa saimme selville, että kyseisessä yrityksessä ei työskentele varsinaisia kirjoitustulkkia, mutta kirjoitustulkkia tekeviä viittomakielen tulkkia heillä työskentelee.

Muutama vastaaja ei ollut arvioinut jokaista yritystä erikseen, vaan kirjoittivat, kuinka he olivat arvioineet yrityksiä. Yksi vastaajista totesi, että eniten pisteitä saivat yritykset, jotka ovat olleet eniten esillä ja mainostaneet itseään hyvin. Toinen vastaaja totesi, että yritysten aktiivisuus esittäytyä tällä seudulla on vaikuttanut arviointiin eniten. Hän totesi myös: ”Yksi firma olisi firmana kiinnostanut, mutta en halunnut työskennellä samassa paikassa tulkin kanssa, joka käyttäytyy erittäin sopimattomasti ja rikkoo etiikkaa usein eri tavoin” Yksi vastaajista haki esimiestehtäviin, ja tästä syystä osa yrityksistä, joilla ei ollut kyseistä työtä tarjolla, sai häneltä huonomman arvostelun. Yksi vastaajista ei ollut juurikaan tutustunut yrityksiin eikä näin ollen osannut niitä arvioida. Nimet olivat hänelle tuttuja, lukuun ottamatta Tulketta.

Yksi vastaaja antoi arvon kolme yrityksille, joista hänelle ei ole muodostunut erityistä mielikuvaa. Arvon neljä hän antoi yrityksille, joita voisi harkita työnantajakseen ja arvon viisi yritykselle, jonka työntekijäksi hän on siirtymässä. Yksi vastaaja antoi arviot seuraavin perustein: ”1 = uusi yritys, epävarma 2 = kauemmin toiminut, mutta ei kiinnostava tai tarjoaa huonoa työsuhdetta. Myös alueellisesti hankala. 3 = toimiva yritys, mutta tuntuu vieraalta tai olen kuullut huonoa sen työntekijäkohtelusta 4 = 5 = tulkkiväestö, ottaa asiakkaat ja tulkit kokonaisuutena huomioon. Hyvät työsuhteet tulkeille, alalla toimiva luotettava yritys.” Edellä mainittujen vastaajien arvioita emme pystyneet

analysoimaan, koska kysely oli anonymi, emmekä pystyneet yhdistämään vastauksia keskenään.

9.3 Vastaajien kiinnostus työskennellä Tulkkipalvelut Sivupersonassa

Kysymyksessä kahdeksan vastaajien piti arvioida kiinnostustaan työskennellä Tulkkipalvelut Sivupersonassa. Käytimme Osgoodin asteikkoa, jossa numero yksi tarkoitti ei kiinnosta ollenkaan ja numero viisi tarkoitti kiinnostaa erittäin paljon. Annoimme myös ”en osaa sanoa” -vaihtoehdon. Kysymykseen vastasi 20 vastaajaa.

Työ Sivupersonassa kiinnosti osaa vastaajista. Eniten vastauksia sai arvo neljä, jonka antoi seitsemän vastaajaa (30,4 %). Arvot kaksi ja kolme saivat molemmat viisi vastausta (21,7 %). Myös ääripäiden arvot yksi ja viisi saivat yhtäläisen vastaajamäärän eli molempiin kohtiin vastasi kolme vastaajaa (13 %). Yksi vastaajista valitsi vaihtoehdon ”en osaa sanoa”.

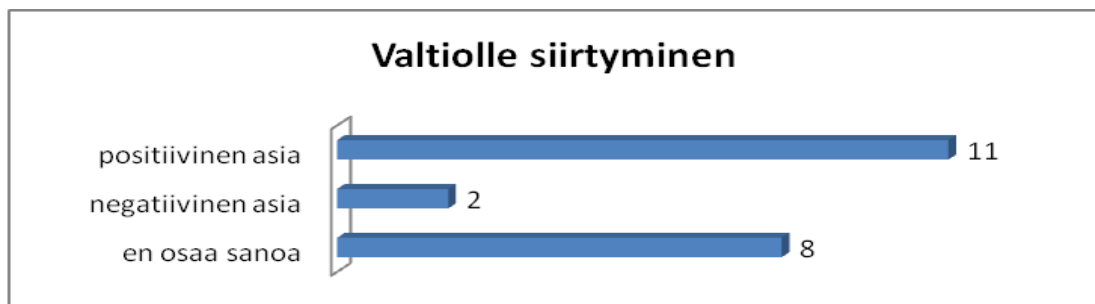
Vastaajat perustelivat arvioitaan Sivupersonasta muun muassa seuraavasti: ”Olen seurannut heidän toimintaansa jo pidempään ja pidän heidän rehdistä imagostaan. Heidän toimintansa on melko laaja-alaista, he hakevat yritykseensä erilaisia ihmisiä, ja he tuntuvat arvostavan ihmisten muitakin taitoja kuin vain tulkkauksia ja antavan mahdollisuuden myös niiden hyödyntämiseen toiminnassaan.” ”Pidän Sivupersonasta ja voisin mielestäni viihtyä heidän työntekijänä. Mielestäni firmassa on hyvä yhteishenki, mikä taas luo hyvän työympäristön ja turvallisuuden tunteen”

Kaksi vastaajaa vastasi, että Sivupersona olisi ollut heidän toinen vaihtoehtonsa työpaikkaa valittaessa. Sivupersonan mainontaa ja markkinointia pidettiin mielekkäänä. Pari vastaajaa piti tuntityöntekijänä olemista positiivisena asiana palkan ja vapaamman työajan suhteen. Osa vastaajista oli jo jonkin yrityksen palveluksessa, eikä harkinnut yrityksen vaihtoa. Yksi vastaajista ilmoitti osallistuvansa kilpailutukseen omalla toimimellaan. Yksi vastaaja olisi kiinnostunut työpaikasta missä tahansa viittomakielen tulkkirytyksessä.

Kaksi vastaajaa oli vastannut kysymykseen kommentilla ”katso edellinen tai katso kysymys seitsemän” eli heidän vastauksiaan emme voineet analysoida.

9.4 Vastaajien ajatuksia tulkkaukspalveluiden siirtymisestä valtiolle

Kysymykseen kymmenen vastasi 21 henkilöä, joista 11 (52,4 %) piti tulkkaukspalveluiden vastuun siirtymistä Kansaneläkelaitokselle positiivisena asiana. Kaksi vastaajaa (9,5 %) piti sitä negatiivisena asiana. Kahdeksan vastaajaa (38,1 %) ei osannut sanoa mielipidettään asiasta (Kuvio 7).

KUVIO 7. Vastaajien mielipiteitä tulkkaukspalveluiden siirtymisestä valtiolle (N=21)

Perusteluihin oli vastannut vain 16 vastaajaa. Vastaajat pitivät tulkkaukspalveluiden siirtymistä Kansaneläkelaitokselle pääosin positiivisena asiana. Sen uskottiin yhtenäistävän tulkkaukspalveluita ja luovan tulkeille sekä asiakkaille tasa-arvoisemman aseman. Kansaneläkelaitokselle siirtymisen myötä tulkit toivoivat työtehtävien tasapuolista jakaantumista työntekijöiden kesken. Tulevia työyhteisöjä ja uusien työpaikkojen syntymistä pidettiin myönteisinä asioina. Siirtyminen herätti kuitenkin myös epäilyksiä. Epäilyt kohdistuivat lähinnä Kansaneläkelaitoksen asiantuntijuuden puutteeseen tulkkaukspalveluista. Osaa vastaajista mietitytti byrokratian lisääntyminen. Vastaajat myös pohtivat, millainen valtio on työnantajana. Suurin osa vastaajista kuitenkin odotti valoisampaa tulevaisuutta ja totesi siirtymisellä olevan sekä hyvät että huonot puolensa. Vastaajat totesivat myös, että vasta tulevaisuudessa nähdään, kuinka kaikki lopulta järjestyy. Asiasta ajateltiin myös näin: ”Tähän saakka eri toimijoilla on ollut erilaiset tavat, myös yksittäisten tulkkien toiminnassa on paljon eroja. Tulkkien välinen solidaarisuus ei aina toimi. Uskon siihen nyt tulevan parannusta kun säännöt ovat samat kaikille.”, ”Puolensa

ja puolensa. Ehkä heille, jotka tekevät tulkkauksia pääsääntöisesti, muutos on hyvä – – sivutyökseen tulkkiaaville ehkä vähän niin ja näin. Turva on hyvä mutta tietty vapaus katoaa.”, ”Paljon huonommaksi tämä ei voisi enää muuttua, joten suunnan on oltava ylöspäin. Näin uskon vahvasti.”

Tulkkipalvelut Sivupersoonan toimeksiannosta tehdystä tutkimuksesta, Tutkimus viittomakielen tulkkien näkemyksistä omaan työhönsä ja tulevaisuuteen, selviää samoja asioita kuin meidänkin kyselystämme. Molemmissa painottui tulkkien aseman tasapuolistuminen ja asioiden yhtenäistyminen. Työyhteisöjen syntyä ja vakituisten työpaikkojen syntyä pidettiin positiivisina asioina. Negatiivisena asiana molemmissa koettiin byrokratian lisääntyminen. Molemmista ilmeni, että suurin osa viittomakielen tulkeista haluaisi tällä hetkellä työskennellä jonkin yrityksen alaisuudessa. (Tuomas Rissanen, henkilökohtainen tiedonanto 10.2.2010.)

Tulkkipalvelut Sivupersoonan kyselyssä uhkana nähtiin tulkkien välisen yhteistyön väheneminen ja heikkeneminen (Tuomas Rissanen, henkilökohtainen tiedonanto 10.2.2010). Meidän kyselystämme vastaajat eivät ottaneet kantaa tähän asiaan.

9.5 Vastaajien suunnitelmia tulkkauspalveluiden siirryttyä Kansaneläkelaitokselle

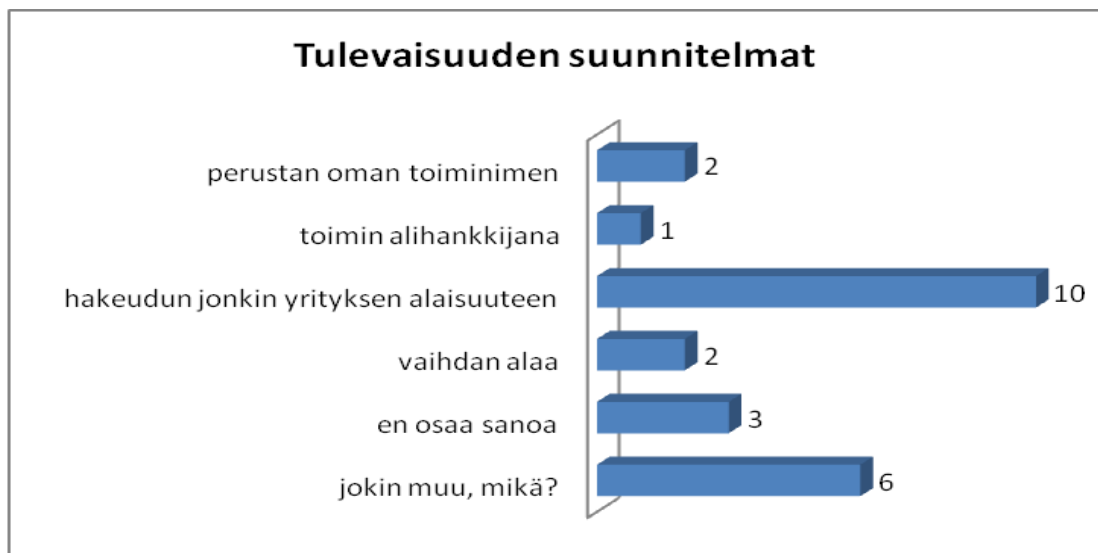
Kysymykseen kaksitoista vastasi 19 henkilöä. Osa vastaajista oli valinnut useamman kuin yhden vaihtoehdon. Suurin osa vastaajista aikoi hakeutua jonkin yrityksen alaisuuteen (Kuvio 8).

Kaksi vastaajaa halusi ensin rauhassa kehittyä tulkkinä. Toiminimen perustaminen tulevaisuudessa ei kuitenkaan ollut kokonaan poissuljettua. Muut vastaajat kokivat itsensä enemmän alaisiksi kuin yrittäjiksi. Heistä kaikki kokivat yrityksessä työskentelyn turvalliseksi, ja osa vieroksui yrittäjyyteen liittyviä paperitöitä. Seuraavaksi eniten vastauksia sai ”jokin muu, mikä?”.

Yksi vastaaja oli juuri jäänyt äitiyslomalle ja aikoi jatkaa siitä hoitovapaalle. Myös toinen vastaaja oli jäämässä äitiyslomalle ja aikoi palata sen jälkeen tuttuun ja turvalliseen työpaikkaansa. Kolme vastaajaa vastasi jatkavansa nykyisessä työsuhteessaan. Yksi

vastaaja aikoi jatkaa päätyötään toisella alalla ja toimia alihankkijana jollekin tulkkiyritykselle. Toinen toisessa päätyössä oleva vastaaja ei vielä tiennyt suunnitelmiaan tulevaisuuden suhteen. Yksi vastaaja toivoi jotain työtä. Kolme vastaajaa vastasi ”en osaa sanoa”.

Kaksi vastaajaa suunnitteli perustavansa oman toiminimen ja kaksi vastaajaa ilmoitti vaihtavansa alaa Kansaneläkelaitokselle siirtymisen jälkeen. Toinen heistä oli jo opiskelussa uutta alaa. Eräs vastaaja aikoi perustaa oman osakeyhtiön kollegoidensa kanssa. Yksi kommentoi asiaa seuraavasti: ” Alan palkkaus on niin ala-arvoinen, että kuukausipalkkaiseksi tulkiksi ryhtyminen ei kannata.”

KUVIO 8. Vastaajien tulevaisuuden suunnitelmia tulkkaukspalveluiden siirtyessä valtiolle (N=19)

9.6 Vastaajien työssään arvostamat asiat

Kysymyksen neljätoista pohjana käytimme Akavan Erityisalojen Yhteenvedo-lehdessä (5/2009) ollutta artikkelia. Artikkelissa selvitettiin kahden eri ikäryhmän työelämää koskevia odotuksia ja arvoja. Ikäryhminä olivat kaikki Akavan Erityisalojen jäsenet, jotka olivat alle 34-vuotiaita tai yli 49-vuotiaita. Artikkelissa ollut taulukko kuvasti vastaajien eniten arvostamia asioita työssä. (Ahola 2009, 12–13.)

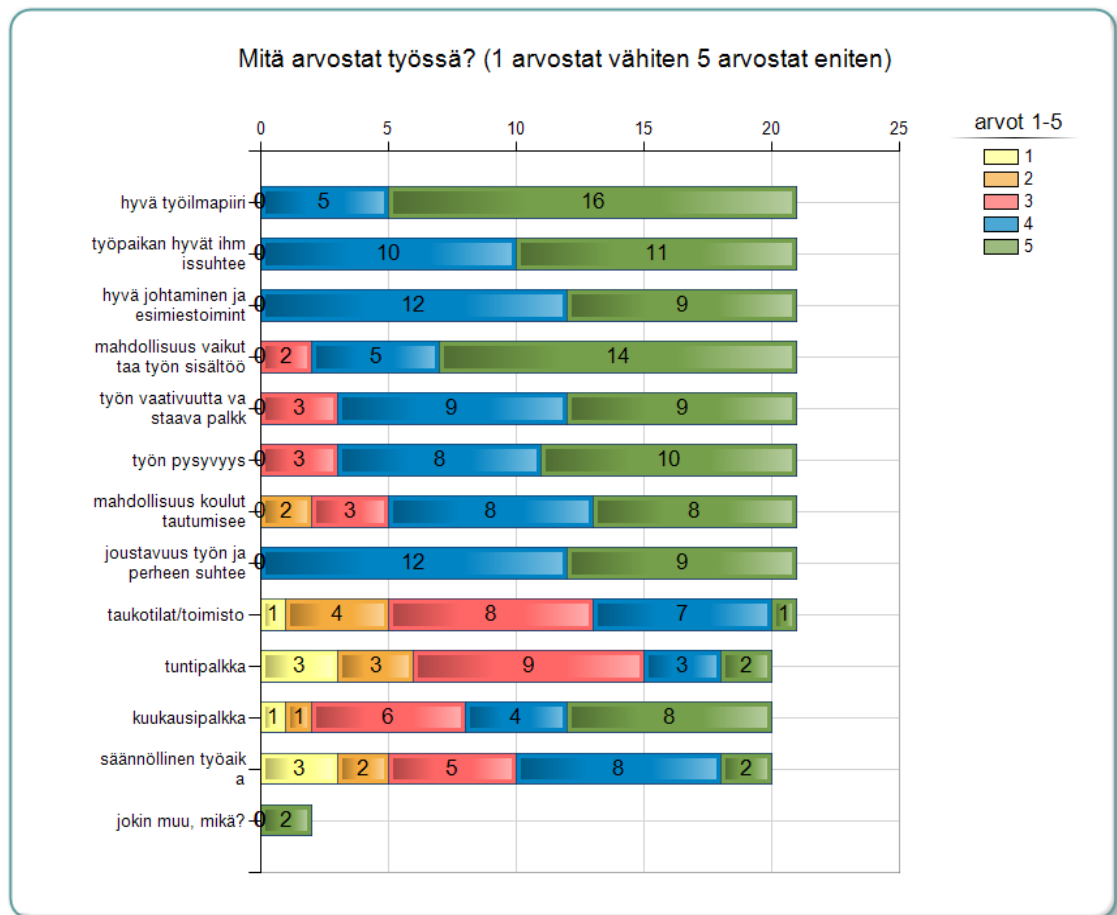
Käytimme kysymyksessä Osgoodin asteikkoa, jossa numero yksi tarkoitti arvostat vähiten ja numero viisi tarkoitti arvostat eniten. Muokkasimme kysymyskohtia viittomakielen tulkin alaan sopiviksi ja jätimme pois irrelevantit kysymyskohdat. Lisäksi teimme muutaman lisäkysymyksen.

Kysymyskohdan ”hyvä palkka” muutimme erillisiksi kohdiksi, joissa tiedustelimme vastaajien arvostusta tunti- ja kuukausipalkkaa kohtaan. ”Työpaikan pysyvyys” -kohtaa muokkasimme työn pysyvyydeksi. Tämä sen takia, että viittomakielen tulkeilla ei välttämättä ole konkreettista työtilaa, vaan tulkkauksiin saatetaan lähteä omasta kodista. Lisäsimme kyselyyn kohdat ”mahdollisuus kouluttautumiseen”, ”taukotilat/toimisto” sekä ”jokin muu, mikä?”.

Kaikkiin muihin kysymyskohtiin oli vastannut 21 vastaajaa, paitsi ”tuntipalkka”, ”kuukausipalkka” ja ”säännöllinen työaika” kohtiin. Näihin kysymyskohtiin oli vastannut vain 20 vastaajaa.

Vastaajamme arvostivat työssä eniten hyvää työilmapiiriä (Kuvio 9). Muita eniten arvostettuja asioita olivat mahdollisuus vaikuttaa oman työn sisältöön ja työpaikan hyvät ihmissuhteet. Esille nousivat myös hyvä johtaminen ja esimiestoiminta sekä joustavuus työn ja perheen suhteen. Kaksi vastaajaa arvosti eniten kohtaa ”jokin muu, mikä?”. Toinen heistä arvosti työssä eniten joustavuutta ja toinen mahdollisuutta tulkkipariin sekä mahdollisuutta oman työn arviointiin ja kehittämiseen.

Viittomakielen tulkit tuntuivat myös arvostavan enemmän kuukausipalkkaa kuin tuntipalkkaa. Tuntipalkan lisäksi kyselymme vastaajat tuntuivat arvostavan vähiten säännöllistä työaikaa. Lisäksi monikaan vastaaja ei pitänyt tauko- tai toimistotiloja tärkeimpänä asiana.

KUVIO 9. Vastaajien työssään arvostamat asiat (N=21)

Yhteenveto-lehdessä olleessa selvityksessä molemmat vastaajaryhmät olivat myös arvostaneet työssä eniten hyvää työilmapiiriä. Toiseksi eniten he olivat työssä arvostaneet haastavia ja mielenkiintoisia tehtäviä (alle 34-vuotiaat) sekä hyvää johtamista ja esimiestoimintaa (yli 49-vuotiaat). Muita työssä arvostetuimpia asioita olivat mahdollisuus vaikuttaa työn sisältöön. Alle 34-vuotiaat arvostivat yhtä paljon myös työpaikan hyviä ihmishuhteita ja mahdollisuutta toteuttaa itseään työssä. Alle 34-vuotiaat arvostivat huomattavasti enemmän joustavuutta työn ja perheen suhteen kuin yli 49-vuotiaat. (Ahola 2009, 12–13.)

Molemmissa kyselyissä vastaajat arvostivat hyvin pitkälle samoja asioita työssään. Sekä Yhteenveto-lehden selvityksen vastaajat että meidän kyselyimme vastaajat arvostivat työn vaatavuutta vastaavaa palkkaa. Kummankaan selvityksen mukaan säännöllinen työaika ei ollut arvostetuimpia asioita työssä. Ehdottomasti arvostetuimmaksi asiaksi molemmissa kyselyissä nousi hyvä työilmapiiri.

9.7 Vastaajien arvostamat asiat työnantajassa

Kysymys kuusitoista oli avoin kysymys, ja siihen vastasi 16 vastaajaa. Työnantajalta toivottiin muun muassa joustavuutta ja luotettavuutta, jotka nähtiin esimerkiksi toistaiseksi voimassa olevana työsopimuksena. Työntekijän odotettiin myös olevan oikeudenmukainen ja kohtelevan kaikkia alaisiaan tasapuolisesti. Alaisiaan kuuntelevaa työnantajaa pidettiin arvossa, ja työntekijöiden arvostamisen ja huomioonottamisen toivottiin myös näkyvän esimerkiksi luontaiseduissa, palkassa tai jonain muuna muistamisena.

Työnantajan toivottiin tarjoavan koulutusmahdollisuuksia, tulkkauksen kehittämismahdollisuuksia ja TYKY-toimintaa. Kaksi vastaajaa mainitsi työnantajankin kohdalla kuukausipalkan. Työnantajan toivottiin myös olevan helposti lähestyttävä ja ammattitaitoinen. Yksi vastaaja mainitsi arvostavansa työnantajan kilpailukykyisyyttä. Vastaajat toivoivat työnantajaltaan myös seuraavia asioita: ” – – hyvää imagoa, joka syntyy siitä, että kaikki yrityksen työntekijät toimivat asiallisesti ja ammatillisesti työasioissa.”, ” – – huolehtii työntekijän mahdollisuudesta keskittyä täysipainoisesti omaan tehtäväänsä ja ratkoo ongelmat jotka saattavat vaikeuttaa perustyön tekemistä. Työnantaja luottaa työntekijöihinsä ja heidän ammattitaitoonsa – – ”, ” – – turva, ymmärrys jos vaikka joskus vähän töppää – – ”

10 POHDINTA

Opinnäytetyömme keskeisin tavoite oli selvittää Turun alueen tulkkien tuntemuksia tulkkauspalveluiden siirtymisestä valtiolle sekä heidän tulevaisuuden suunnitelmiaan. Lisäksi tavoitteenamme oli selvittää toimeksiannossa mainittuja asioita, kuten alueen tulkki- ja asiakasmääriä sekä kommunikaatiotapoja. Toimeksiantajaa kiinnosti myös tietää, mitä tulkit arvostavat työssään ja työnantajassaan. Aihe oli ajankohtainen ja kiinnostava.

Opinnäytetyötä tehdessämme pääsimme syventymään aiheeseemme ja opimme koko ajan uutta. Pääsimme tutustumaan tulkkauspalveluiden valtiollistamiseen ja kilpailutukseen. Kaikkia askarruttava muutos ei ole meille enää teoriassa niin outo ja pelottava. Saimme mielestämme selvitettyä hyvin toimeksiannossa olleet asiat ja olemme tyytyväisiä lopputulokseen.

Aiheesta ei ole aiemmin tehty samanlaisia tutkimuksia. Alueella työskentelevä viittomakielen tulkki kartoitti syksyllä 2009 omaksi mielenkiinnokseen, minkälaisia tulkkeja Varsinais-Suomessa tällä hetkellä työskentelee. Hänen kartoituksensa käsitteli kuitenkin eri asioita kuin meidän tutkielmamme. Toimeksiantajamme kesällä 2009 tekemä valtakunnallinen kysely viittomakielen tulkeille käsitteli yleisesti valtiollistamista, mutta ei muilla tavoin sivunnut aiheitamme.

Tutkielmamme kyselyosion toteutimme sähköisenä Webropol-kyselynä. Tällä tavalla kysely oli helppo lähettää ja se tavoitti kohderyhmämme. Vastaajien oli myös helppo vastata kyselyyn kotikoneeltaan ja osaan kysymyksistä pystyi vastaamaan rasti ruutuun-menetelmällä. Lähetimme kyselyn Suomen Viittomakielen Tulkit ry:n Turun alueen yhteisen sähköpostilistan kautta. Emme saaneet tarkkaa lukumäärää, montako henkilöä kyselymme tavoitti, olivatko kaikki osoitteet toiminnassa tai moniko listan henkilöistä toimi vielä viittomakielen tulkkinä. Saimme vain arvion, jonka mukaan listalla oli 100 sähköpostiosoitetta. Emme siis osaa arvioida, mikä vastausprosenttimme oli. Kyselymme vastasi 21 henkilöä. Yritysten vetovoimaisuutta käsittelevään avoimeen kyselyyn oli vastannut vain 14 vastaajaa. Muihin avoimiin kysymyksiin oli vastannut 16 vastaajaa. Pohdimme, johtuiko vähäinen vastaajamäärä kenties hiljattain tämän alueen

tulkeille opinnäytetöitä varten tehdyistä useista kyselyistä vai mielsivätkö kohderyhmäläiset kyselymme olevan samankaltainen kuin edellä mainitut kaksi kyselyä. Vaikka kyselymme vastasi vain 21 henkilöä, saimme kuitenkin hyvän kuvan tulkkien tuntemuksista ja ajatuksista aiheeseemme liittyen. Vastajaat olivat ymmärtäneet kysymyksemme oikealla tavalla ja vastanneet niihin kattavasti.

Kyselyn purkamisessa ja vastauksien analysoinnissa ongelmaksi muodostui, että emme pystyneet yhdistämään vastaajien vastauksia. Emme siis pystyneet näkemään yhden vastaajan kaikkia vastauksia. Tästä syystä analysointi oli joissakin kohdin hankalaa. Tällaisia kohtia olivat esimerkiksi vastaukset ”kts. edellinen vastaus” tai ”arviointiperusteet annoin näin”. Emme esimerkiksi pystyneet analysoimaan muuttujien mahdollisia keskinäisiä yhteyksiä. Emme myöskään pystyneet analysoimaan, vaikuttaako vastaajien ikä siihen, ovatko he halukkaita perustamaan toiminimen tai vaikuttaako vastaajien koulutus jotenkin asiaan. Kysely olisi ollut onnistuneempi, jos olisimme osanneet käyttää Webropolin kyselyasetuksia paremmin. Näin olisimme pystyneet analysoimaan vastauksia tarkemmin ja monipuolisemmin.

Pohdimme, vaikuttiko saatekirjeessämme mainittu toimeksiantaja jollakin tavalla vastauksiin vai onko Tulkkipalvelut Sivupersona niin vetovoimainen kuin tulokset näyttävät vai puolsiko vastauksia saatekirjeessä ollut maininta toimeksiantajasta. Toisaalta henkilöt, jotka eivät arvosta kyseistä yritystä, eivät luultavasti vastanneet kyselyyn ollenkaan.

Tiedustellessamme eri tulkkauspalveluja tuottavien yritysten vetovoimaisuutta, nousivat tietyt yritykset selkeästi esille. Korkeimmat arvot saivat Tulkkipalvelut Sivupersona, Viittomakielen Osuuskunta Via ja VIPARO – Viittomakieliset Palvelut Aro. Perusteista kävi ilmi, että yritykset, jotka ovat olleet paljon esillä ja mainostaneet itseään mielekkäällä tavalla, saivat vastaajilta parhaat arvot. Tulkki- ja kommunikaatiokeskus Tulke oli vastaajien mielestä vaikein arvioitava yritys, sillä siitä ei tiedetty paljoakaan. Mietimme johtuuko tämä siitä, että yritys on uusi ja sen toimialue ei vielä ylety Turun alueelle.

Kyselyn vastausten perusteella valtiollistamiseen suhtaudutaan pääosin positiivisesti, mutta myös varauksella. Huolta aiheuttaa se, että Kansaneläkelaitos on kokematon tulkkauspalveluiden saralla ja paperitöiden pelätään lisääntyvän. Valtiollistamisen myötä

odotetaan kuitenkin palveluiden yhtenäistyvän ja tulkkien välisen tasa-arvon lisääntyvän. Kyselyssä viittomakielen tulkkien eniten arvostamaksi asiaksi nousi hyvä työilmapiiri. Mahdollisuus vaikuttaa oman työn sisältöön ja työpaikan hyvät ihmissuhteet koettiin myös tärkeinä asioina. Vähiten arvostetuin asia oli tuntipalkka. Säännöllinen työaika jakoi mielipiteitä. Osa vastaajista piti sitä tärkeänä, osa taas ei.

Työnantajalta vastaajamme toivoivat oikeudenmukaisuutta, luotettavuutta ja joustavuutta. Lisäksi työnantajan toivottiin tarjoavan mahdollisuutta itsensä kehittämiseen.

Koimme Turun alueen tulkki- ja asiakasmäärien sekä kommunikaatiotapojen selvittelyn hankalaksi. Oli vaikeaa löytää oikeat henkilöt, joilta olisi voinut tietoja kysellä. Kun saimme jotain tietoja, poikkesivat ne kaikki toisistaan ja olivat vain arvioita.

Jatkotutkimuksena työstä voisi tehdä selvityksen siitä, kuinka viittomakielen tulkkien suunnitelmat ovat toteutuneet, onko uusia yrityksiä perustettu Turun alueelle ja ovatko jo aikaisemmin perustetut yritykset laajentuneet kilpailutuksen jälkeen. Selvittää voisi myös, mitä kilpailutuksen jälkeen muualla Suomessa on tapahtunut, mitä suunnitelmia etenkin freelancer-tulkeilla on ollut ja kuinka ne ovat toteutuneet. Kiinnostavaa voisi olla myös selvittää, mitä vastavalmistuneet tulkit tekevät, kun kilpailutus on jo tuttua ja arkipäivää, perustavatko he omia yrityksiä tai omia toiminimiä vai hakevatko he mieluummin johonkin yritykseen töihin. Mielenkiintoista olisi myös tietää, kuinka tulkkauspalveluiden asiakkaat ovat muutoksen kokeneet.

Tulevaisuudessa kilpailutus ja Kansaneläkelaitoksen alaisuudessa työskenteleminen tulevat olemaan arkipäivää. Viittomakielen tulkkien ja tulkkauspalvelua tuottavien yritysten tasavertaisuus tulee lisääntymään koko maassa. Koska olemme tehneet opinnäytetyömme toimeksiantona, saimme työtä tehdessämme myös kosketuksen työelämään ja tulkkauspalvelua tuottavaan yritykseen.

LÄHTEET

Painetut lähteet

- Ahola, Arja 2009. Jäsentutkimus: Mikä motivoi työelämässä? Yhteenveto. Akavan Eri-tyisalojen järjestölehti (5). 12–13.
- Autio, Anu & Ylijoki, Sanna 2005. Ideoita ja ajatuksia. Opas tukiviittomien opettajille. Helsinki: Viittomakielialan Osuuskunta Via.
- Haaksilahti, Tiina 2007. Miten viittomaopetusta haetaan. Teoksessa VIITTIS. 3. painos. Turku: Aivohalvaus- ja dysfasialiitto ry.
- Heikkilä, Tarja 1998. Tilastollinen tutkimus. 2. painos. Helsinki: Oy Edita Ab.
- Hirsijärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2005. Tutki ja kirjoita. 11. painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Hynynen, Heidi; Pyörre, Susanna & Roslöf, Raija 2003. Elämä käsillä. Viittomakielen-
tulkin ammattikuva. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja. A Tutki-
muksia 5. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Hytönen, Niina & Rissanen, Terhi 2006. Käsitteet haltuun. Teoksessa Niina Hytönen &
Terhi Rissanen (toim.) Käden käänteessä. Helsinki: Finn Lectura, 17–25.
- Hyytiäinen-Ruokokoski, Ulla 1995. Diagnoosina dysfasia. Opas kielihäiriöisen lapsen
vanhemmille. Turku: Aivohalvaus- ja afasialiitto ry.
- Ketonen, Ritva; Palmroth, Anne; Röman, Marjatta; Salmi, Paula & Poikkeus, Anna-
Maija 2004. Teoksessa Siiskonen, Tiina; Aro, Tuija; Ahonen, Timo & Ke-
tonen, Ritva (toim.) Joko se puhuu? Kielenkehityksen vaikeudet varhaislap-
suudessa. 2. painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 176–198.

- Lahtinen, Riitta 2006. Kuurosokeille tulkkaus – haasteellista ja vaihtelevaa. Teoksessa Niina Hytönen & Terhi Rissanen (toim.) Käden käänteessä. Helsinki: Finn Lectura, 182–198.
- Lauren, Sirpa 2006. Kielen sisäinen tulkkaus. Teoksessa Niina Hytönen & Terhi Rissanen (toim.) Käden käänteessä. Helsinki: Finn Lectura, 199–225.
- Malm, Anja & Östman, Jan-Ola 2000. Viittomakieliset ja heidän kielensä. Teoksessa Anja Malm (toim.) Viittomakieliset Suomessa. Pieksämäki: Finn Lectura, 9–32.
- Mesch, Johanna 2004. Viitotaan yhdessä. Tietoa taktiilista viittomakielestä. Helsinki: Suomen Kuurosokeat ry.
- Moilanen, Juha-Matti 2005. Epätyypillinen opas. Helsinki: Akavan Erityisalat ry.
- Niittyinperä, Ulla 2009. Mobiilitulkkauksen taustaa ja yleiskuvaus. Teoksessa Susanna Pyörre & Elisa Koskinen (toim.) Mobiilitulkkaus. Eilen, tänään ja nyt. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja. Erillisjulkaisu. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu, 9–14.
- Ojanen, Marjut 2007. Puhetta tukeva AAC. Teoksessa VIITTIS. 3. painos. Turku: Aivohalvaus- ja dysfasialiitto ry.
- Rissanen, Terhi 2006. Viittomakielen rakenteen visuaalisuudesta ja ikonisuudesta. Teoksessa Niina Hytönen & Terhi Rissanen (toim.) Käden käänteessä. Helsinki: Finn Lectura, 26–63.
- Uusitalo, Hannu 2001. Tiede, tutkimus ja tutkielma. Johdatus tutkielman maailmaan. Juva: WS Bookwell Oy.
- Veitonen, Ulla 2006. Viittomakielen etätulkkaus ja viestintätekniiikka. Teoksessa Niina Hytönen & Terhi Rissanen (toim.) Käden käänteessä. Helsinki: Finn Lectura, 248–250.

von Tetzchner, Stephen & Martinsen, Harald 2000. Johdatus puhetta tukevaan ja korvaavaan kommunikointiin. 2. painos. Helsinki: Kehitysvammaliitto ry.

Painamattomat lähteet

Akavan Erityisalat ry i.a. a Edunvalvonta. Viitattu 31.3.2010.

<http://www.akavanerityisalat.fi/fi/freelance-tyo.html>

Akavan Erityisalat ry i.a. b. Edunvalvonta. Viitattu 31.3.2010.

<http://www.akavanerityisalat.fi/fi/yhtion-perustaminen.html>

Diakonia-ammattikorkeakoulu. Opinto-opas. Viitattu 29.3.2010.

http://www.diak.fi/files/diak/Diaktori/Opinto_opas_2006_2007_netti.pdf

Finlex Valtion säädöstietopankki 2009. Hallituksen esitykset. Viitattu 23.2.2010.

<http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2009/20090220.pdf>

Haanpää, Laila 2010. Aluesihteerin. Pori. Sähköpostiviesti 22.2. Vastaanottaja Marianne Heinonen.

Harju, Krista 2010. Viittomakielen tulkki. Viittomakielen tulkkikeskus. Turku. Henkilökohtainen tiedonanto 30.3.

Huhtinen, Kati 2010. Viittomakielen lehtori. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Turku. Henkilökohtainen tiedonanto 14.4.

Kansaneläkelaitos i.a. Organisaatio. Viitattu 26.3.2010.

<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/050302121704EH?OpenDocument>

Kansaneläkelaitoksen tiedotustilaisuus 26.11.2009. Infotilaisuus välityskeskusten ja tulkkauspalvelun tuottajien kilpailutuksista. Kuntoutuskeskus Petrea, Turku.

Kansaneläkelaitos 2009a. Ilmoitustaulu. Viitattu 23.2.2010.

<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/110609122919ML?OpenDocument>

Kansaneläkelaitos 2009b. Tarjousasiakirjat. Viitattu 15.2.2010. Tulosteet tekijöiden hallussa.

<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/120110151501NJ?OpenDocument>

Kansaneläkelaitos 2009c. Kilpailutus. Viitattu 28.3.2010.

<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/150609143610PB?OpenDocument>

Kansaneläkelaitos 2009d. Välityskeskusten kilpailutus. Viitattu 28.3.2010.

<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/150609143924PB?OpenDocument>

Kansaneläkelaitos 2009e. Palveluntuottajien/tulkkien kilpailutus. Viitattu 28.3.2010.

<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/150609144037PB?OpenDocument>

Kansaneläkelaitos 2009f. Tulkkien ja välityskeskusten kilpailutus. Viitattu 28.3.2010.

[http://www.kela.fi/in/internet/liite.nsf/NET/041209102156NJ/\\$File/Tiedotustilaisuus_Hankinta3.pdf?OpenElement](http://www.kela.fi/in/internet/liite.nsf/NET/041209102156NJ/$File/Tiedotustilaisuus_Hankinta3.pdf?OpenElement)

Kansaneläkelaitos 2010a. Tulkkauspalvelun välitysjärjestelmän kilpailutus. Viitattu 28.3.2010.

<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/150609143756PB?OpenDocument>

Kansaneläkelaitos 2010b. Tarjouspyyntö. Viitattu 28.3.2010. Tuloste tekijöiden hallussa.

[http://www.kela.fi/in/internet/liite.nsf/NET/230210143343NJ/\\$File/Tarjouspyynt%C3%B6.pdf?OpenElement](http://www.kela.fi/in/internet/liite.nsf/NET/230210143343NJ/$File/Tarjouspyynt%C3%B6.pdf?OpenElement)

- Lahti, Mari 2010. SVT:n Turun alueen tulkkien yhdyshenkilö. Suomen Viittomakielen Tulkit ry. Helsinki. Sähköpostiviesti 17.3. Vastaanottaja Piia Järvelä.
- Luoti, Tanja 2009. Tulkkikoordinaattori. Turun viittomakielen tulkkikeskus. Turku. Sähköpostiviesti 23.9. Vastaanottaja Piia Järvelä.
- Luoti, Tanja 2009. Tulkkikoordinaattori. Turun viittomakielen tulkkikeskus. Turku. Sähköpostiviesti 4.12. Vastaanottaja Marianne Heinonen.
- Luoti, Tanja 2009. Tulkkikoordinaattori. Turun viittomakielen tulkkikeskus. Turku. Sähköpostiviesti 10.12. Vastaanottaja Marianne Heinonen.
- Lääperi, Raija 2005. Alihankinta ja ulkoistaminen. Esiselvitys. Keski-Suomen TE-keskuksen julkaisuja B3. Jyväskylä: Keski-Suomen työ- ja elinkeinokeskus. Viitattu 31.1.2010.
<http://www2.te-keskus.fi/new/kes/Julkaisut/Tutkimukset/Alihankinta%20ja%20ulkoistaminen%20-esiselvitys.pdf>
- Pakkala, Johanna 2010. Viittomakielentulkki. Turku. Sähköpostiviesti 1.2. Vastaanottaja Piia Järvelä.
- Rissanen, Tuomas 2010. Palvelujohtaja, Tulkkipalvelut Sivupersoonaa. Tampere. Sähköpostiviesti 10.2. Vastaanottaja Marianne Heinonen ja Piia Järvelä.
- Roslöf, Raija 2010. Tutkijalehtori. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Turku. Henkilökohmainen tiedonanto 17.3.
- Sirkiä, Pirjo 2010. Osastosihteeri. Kuurojen Liitto ry. Helsinki. Sähköpostiviesti 26.4. Vastaanottaja Piia Järvelä.
- Suomen Viittomakielen Tulkit ry i.a. a. Koulutus. Viitattu 31.3.2010.
<http://www.tulkit.net/viittomakielen-tulkit-suomessa/koulutus/>

Suomen Viittomakielen Tulkit ry i.a. b. Yrittäjäys. Viitattu 31.3.2010.

<http://www.tulkit.net/viittomakielen-tulkit-suomessa/yrittajyys/>

Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet 2010. Viitattu 26.3.2010. (Länsi-Suomen asiakasmärät)

<http://uusi.sotkanet.fi/taulukko/Rt/107,108,109/3/3A/0/3607/>

Verohallinto 2005. Vero-ohjeet. Viitattu 31.3.2010.

http://www.vero.fi/default.asp?path=5,40,89,91&article=3218&domain=VERO_MAIN

Verohallinto 2009. Vero-ohjeet. Perustaminen. Viitattu 31.3.2010.

http://www.vero.fi/?article=3226&domain=VERO_MAIN&path=5,40,89,91&language=FIN

Verohallinto 2010. Vero-ohjeet. Viitattu 31.3.2010.

http://www.vero.fi/?article=3245&domain=VERO_MAIN&path=5,40,89,91&language=FIN

TULKKIPALVELUT SIVUPERSOONA

Tulkkipalvelut Sivupersoona on virkeä viittomakielialan moniosaaja. Tuotamme tulkkaus- ja opetuspalveluja tällä hetkellä Uudenmaan ja Pirkanmaan alueilla ja asiakkaitamme ovat niin kuurot kuin kuurosokeatkin. Opetuksia tuotamme myös oppilaitoksille. Yrityksessämme työskentelee tällä hetkellä 29 henkilöä, joista 27 toimii tulkkina. Sivupersoonaalla on toimipisteet Tampereen keskustassa sekä Pasilassa Helsingissä.

Vuonna 2010 Sivupersoonaan on tarkoitus laajentaa toimintaansa uusille alueille. Yksi näistä alueista on alustavien kaavailujen perusteella ollut Varsinais-Suomi, ydintoiminta-alueenaan Turku.

Toimeksianto: Kattava selvitys Turun alueen nykytilanteesta tulkkipalvelun tuottamisen näkökulmasta.

Päätöksenteon tueksi tarvitsemme monenlaista tietoa Turusta alueena. Meitä kiinnostaa alueen tulkki- ja asiakasmäärät (kuurot ja kuurosokeat) sekä mahdollisuuksien mukaan myös asiakkaiden tottumukset käyttää tulkkia (tuntimäärät, erityispiirteet, tarvitaanko erityisosaamista jne). Entä miten Turussa on toimittu viittomakommunikaation opetusten suhteen? Kaipaisimme myös tietoa siitä, miten viittomakielen tulkkeja kouluttava oppilaitos vaikuttaa tulkkauspalvelun tuottamiseen alueella.

Haluamme tietoa myös tulkkiin suhtautumisesta tulevaisuuteen. Minkälaisia suunnitelmia alueen tulkeilla on ensi syksyn varalle? Onko odotettavissa paljon uusien yritysten perustamista vai haluavatko turkulaiset tulkit mieluummin jo olemassa olevien yritysten palvelukseen? Missä määrin juuri Sivupersoonaan ollaan kiinnostuneita ja tiedetäänkö meistä edes? Entä mitä muita yrityksiä alueella toimii jo tällä hetkellä? Onko saatavilla tietoa muiden, alueen ulkopuolisten yritysten laajentumissuunnitelmista Turun seudulle?

Meitä kiinnostaa myös tietää, mitä alueen tulkit (etenkin freelancerit) odottavat mahdollisilta tulevilta työsuhteiltaan. Mitä asioita työnantajissa arvostetaan ja mitkä ovat niitä kriteerejä, joilla lopullinen valinta työpaikasta tai oman yrityksen perustamisesta tehdään?

Eteneminen, työnjako ja aikataulu:

Toivoisimme lopputuloksen sisältävän jonkinlaisen tutkimuksen ylläesitettyihin kysymyksiin liittyen. Määrällisen tutkimuksen lisäksi meitä kiinnostaa kvalitatiivinen puoli eli nimenomaan asenteiden kartoittaminen. Oiemme mielellämme apuna tutkimuksen kysymysten suunnittelussa, mutta toivomme teiltä paljon aloitteellisuutta ja ideoita sisältöön ja käytännön toteutukseen. Luonnollisesti korvaamme myös kaikki tutkimuksesta mahdollisesti aiheutuvat kustannukset.

Toivomme valmiin raportin olevan valmiina ensi keväänä, melko lailla hyvissä ajoin. Tarkka päivämäärä voidaan sopia teidän ehdotuksen pohjalta.

Sivupersoonaan yhteyshenkilö tässä toimeksiannossa on palvelujohtaja Tuomas Rissanen, gsm 0400 300 170 / tuomas.rissanen@sivupersoona.com.

LIITE 2: Vammaispalvelulaki

Laki siltä osin kuin se liittyy opinnäytetyöhömmme

2 §

Vammainen henkilö

Vammaisella henkilöllä tarkoitetaan tässä laissa henkilöä, jolla vamman tai sairauden johdosta on pitkäaikaisesti erityisiä vaikeuksia suoriutua tavanomaisista elämän toiminnoista.

8 §

Vammaisille tarkoitetut palvelut

Vammaiselle henkilölle annetaan kuntoutusohjausta ja sopeutumisvalmennusta sekä muita tämän lain tarkoituksen toteuttamiseksi tarpeellisia palveluja. Näitä palveluja voidaan antaa myös vammaisen henkilön lähiomaiselle tai hänestä huolehtivalle taikka muutoin läheiselle henkilölle.

Kunnan on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle kohtuulliset kuljetuspalvelut niihin liittyvine saattajapalveluineen, päivätoimintaa, henkilökohtaista apua sekä palveluasuminen, jos henkilö vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee palvelua suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista. Kunnalla ei kuitenkaan ole erityistä velvollisuutta palveluasumisen eikä henkilökohtaisen avun järjestämiseen, jos vaikeavammaisen henkilön riittävää huolenpitoa ei voida turvata avohuollon toimenpitein. (19.2.2010/134)

L:lla 134/2010 muutettu 2 momentti tulee voimaan 1.9.2010. Aiempi sanamuoto kuuluu:

Kunnan on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle kohtuulliset kuljetuspalvelut niihin liittyvine saattajapalveluineen, tulkkipalvelut, päivätoimintaa, henkilökohtaista apua sekä palveluasuminen, jos henkilö vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee palvelua suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista. Kunnalla ei kuitenkaan ole erityistä velvollisuutta palveluasumisen eikä henkilökohtaisen avun järjestämi-

seen, jos vaikeavammaisen henkilön riittävää huolenpitoa ei voida turvata avohuollon toimenpitein. (19.12.2008/981)

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä kuntoutusohjauksen ja sopeutumisvalmennuksen sisällöstä sekä kuljetuspalvelujen ja palveluasumisen sisällöstä ja järjestämisestä. (19.12.2008/981)

8 a § (19.2.2010/134)

8 a § on kumottu L:lla 19.2.2010/134, joka tulee voimaan 1.9.2010. Aiempi sanamuoto kuuluu:

8 a § (22.12.2006/1267)

Tulkkipalvelut

Tulkkipalveluihin kuuluu työssä käymisen, opiskelun, asioimisen, yhteiskunnallisen osallistumisen, virkistykseen tai muun sellaisen syyn vuoksi suoritettava viittomakielellä tai muilla kommunikaatiota selventävillä menetelmillä tapahtuva tulkkkaus.

Tulkkipalveluja järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään vaikeasti kuulovammaista, kuulo- ja näkövammaista tai puhevammaista henkilöä.

Tulkkipalveluja on järjestettävä siten, että vaikeasti kuulo- ja näkövammaisella henkilöllä on mahdollisuus saada vähintään 360 ja muulla vaikeavammaisella henkilöllä vähintään 180 tulkintatuntia kalenterivuoden aikana.

Siitä poiketen, mitä 3 momentissa säädetään, järjestetään opiskeluun liittyvänä tulkkipalveluja kuitenkin siinä laajuudessa kuin henkilö välttämättä tarvitsee niitä selviytyäkseen opinnoistaan.

8 b § (22.12.2006/1267)

Päivätoiminta

Vammaisten henkilöiden päivätoimintaan kuuluu kodin ulkopuolella järjestettyä itsenäisessä elämässä selviytymistä tukevaa ja sosiaalista vuorovaikutusta edistävää toimintaa.

Päivätoimintaa järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään työkyvyttöntä henkilöä, jolla vamman tai sairauden aiheuttaman erittäin vaikean toimintarajoitteen vuoksi ei ole edellytyksiä osallistua sosiaalihuoltolain (710/1982) 27 e §:ssä tarkoitettuun työtoimintaan ja jonka toimeentulo perustuu pääosin sairauden tai työkyvyttömyyden perusteella myönnettäviin etuuksiin.

Päivätoimintaa on järjestettävä mahdollisuuksien mukaan siten, että vaikeavammaisen henkilö voi osallistua toimintaan viitenä päivänä viikossa tai tätä harvemmin, jos vaikeavammaisen henkilö kykenee osallistumaan työtoimintaan osa-aikaisesti tai siihen on muu hänestä johtuva syy.

8 c § (19.12.2008/981)

Henkilökohtainen apu

Henkilökohtaisella avulla tarkoitetaan tässä laissa vaikeavammaisen henkilön välttämättömä avustamista kotona ja kodin ulkopuolella:

- 1) päivittäisissä toimissa;
- 2) työssä ja opiskelussa;
- 3) harrastuksissa;
- 4) yhteiskunnallisessa osallistumisessa; tai
- 5) sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitämisessä.

Henkilökohtaisen avun tarkoitus on auttaa vaikeavammaista henkilöä toteuttamaan omia valintojaan 1 momentissa tarkoitettuja toimia suorittaessaan. Henkilökohtaisen avun järjestäminen edellyttää, että vaikeavammaisella henkilöllä on voimavaroja määritellä avun sisältö ja toteutustapa.

Henkilökohtaista apua järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään henkilöä, joka tarvitsee pitkäaikaisen tai etenevän vamman tai sairauden johdosta välttämättä ja toistuvasti toisen henkilön apua suoriutuakseen 1 momentissa tarkoitetuista toiminnoista eikä avun tarve johdu pääasiassa ikääntymiseen liittyvistä sairauksista ja toimintarajoitteista.

Henkilökohtaista apua on järjestettävä päivittäisiä toimia, työtä ja opiskelua varten siinä laajuudessa kuin vaikeavammaisen henkilö sitä välttämättä tarvitsee.

Edellä 1 momentin 3–5 kohdissa tarkoitettuja toimintoja varten henkilökohtaista apua on järjestettävä vähintään 30 tuntia kuukaudessa, jollei tätä pienempi tuntimäärä riitä turvaamaan vaikeavammaisen henkilön välttämätöntä avuntarvetta.

8 d § (19.12.2008/981)

Henkilökohtaisen avun järjestämistavat

Henkilökohtaisen avun järjestämistavoista päätettäessä ja henkilökohtaista apua järjestettäessä kunnan on otettava huomioon vaikeavammaisen henkilön oma mielipide ja toivomukset sekä palvelusuunnitelmassa määritelty yksilöllinen avun tarve ja elämäntilanne kokonaisuudessaan.

Kunta voi järjestää henkilökohtaista apua:

1) korvaamalla vaikeavammaiselle henkilölle henkilökohtaisen avustajan palkkaamisesta aiheutuvat kustannukset työnantajan maksettavaksi kuuluvine lakisääteisine maksuineen ja korvauksineen sekä muut kohtuulliset avustajasta aiheutuvat välttämättömät kulut;

2) antamalla vaikeavammaiselle henkilölle avustajapalveluiden hankkimista varten sosiaalihuoltolain 29 a §:ssä tarkoitettua palvelusetelin, jonka arvo on kohtuullinen; taikka

3) hankkimalla vaikeavammaiselle henkilölle avustajapalveluita julkiselta tai yksityiseltä palvelujen tuottajalta tai järjestämällä palvelun itse taikka sopimuksin yhdessä muun kunnan tai muiden kuntien kanssa.

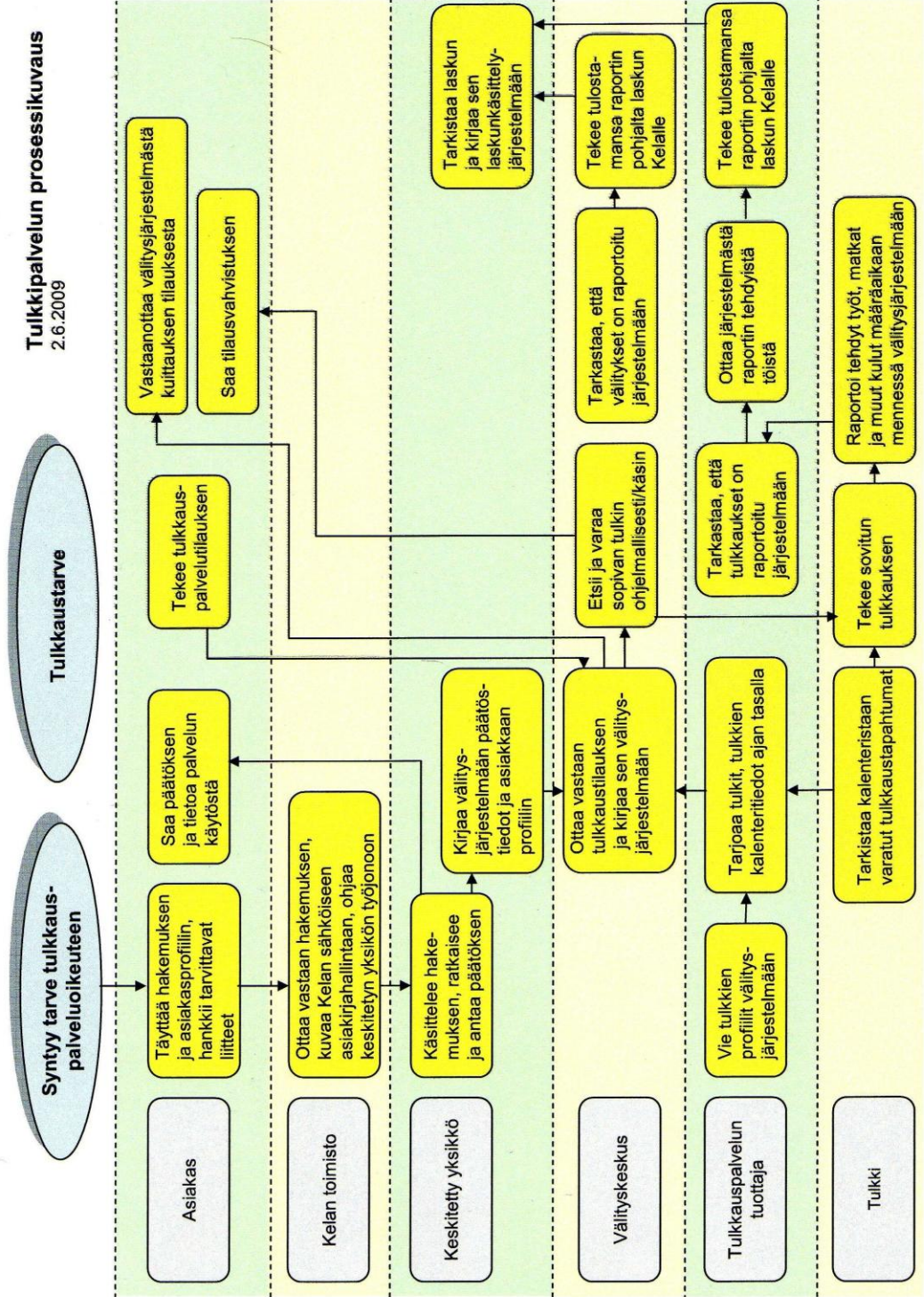
Edellä 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettussa tapauksessa vaikeavammaista henkilöä on tarvittaessa ohjattava ja autettava avustajan palkkaukseen liittyvissä asioissa.

Edellä 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettuna henkilökohtaisena avustajana ei voi toimia vaikeavammaisen henkilön omainen tai muu läheinen henkilö, ellei sitä erityisen painavasta syystä ole pidettävä vaikeavammaisen henkilön edun mukaisena.

Lähde: Finlex lainsäädäntö. Viitattu 23.2.1010

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1987/19870380>

LIITE 3: Kansaneläkelaitoksen esittämä prosessikuvaus tulkkipalvelusta

LIITE 4: Vammaispalveluasetus

Annettu Helsingissä 18 päivänä syyskuuta 1987

Asetus

vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista

Sosiaali- ja terveysministeriön toimialaan kuuluvia asioita käsittelemään määrätyn ministerin esittelystä säädetään vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 3 päivänä huhtikuuta 1987 annetun lain (380/87) 10§:n 1 momentin ja 20§:n nojalla:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Toimintaperiaatteet

Kunnan tulee ehkäistä ja poistaa vammaisten henkilöiden toimintamahdollisuuksia rajoittavia esteitä ja haittoja siten, että he voivat toimia yhteiskunnan tasavertaisina jäseninä.

Vammaisten henkilöiden tarvitsemat palvelut ja tukitoimet järjestetään siten, että ne tukevat heidän omatoimista suoriutumistaan.

2 §

Palvelusuunnitelma

Vammaisen henkilön tarvitsemien palvelujen ja tukitoimien selvittämiseksi on yhdessä hänen ja hänen huoltajansa kanssa tarvittaessa laadittava palvelusuunnitelma.

Palvelusuunnitelman tulee tarvittaessa sisältää myös muita kuin vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetussa laissa (380/87) tarkoitettuja toimenpiteitä.

Palvelusuunnitelman toteuttamista varten voidaan nimetä vastuhenkilö.

Palvelusuunnitelma on tarkistettava tarpeen mukaan.

2 luku

Palvelujen ja tukitoimien järjestämisvelvollisuus

3 §

Soveltamisala

Tässä luvussa säädetään niistä palveluista ja tukitoimista, joita kunta on velvollinen antamaan vaikeavammaisille henkilöille vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain 8§:n 2 momentin ja 9§:n 2 momentin mukaisesti.

4 §

Kuljetuspalvelut

Kuljetuspalveluihin niihin liittyvine saattopalveluineen kuuluu vaikeavammaisen henkilön työssä käymisen, opiskelun, asioimisen, yhteiskunnallisen osallistumisen, virkistykseen tai muun sellaisen syyn vuoksi tarpeelliset, jokapäiväiseen elämään kuuluvat kuljetukset.

Jokapäiväiseen elämään kuuluvia kuljetuksia ovat vaikeavammaisen henkilön asuin-
kunnan alueella tapahtuvat tai lähikuntiin ulottuvat kuljetukset.

Kuljetukset voi kunta järjestää sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtion-
osuudesta annetun lain (677/82) 3§:ssä tarkoitetulla tavalla tai korvata jäljempänä
5§:ssä tarkoitetulle henkilölle taksilla, invataksilla tai vastaavalla ajoneuvolla tapahtu-
vasta kuljetuksesta aiheutuvat kohtuulliset kustannukset.

5 §

Kuljetuspalvelujen järjestäminen

Kuljetuspalveluja ja niihin liittyviä saattopalveluja järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään henkilöä, jolla on erityisiä vaikeuksia liikkumisessa ja joka ei vammansa tai sairautensa vuoksi voi käyttää julkisia joukkoliikennevälineitä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia.

Kuljetuspalveluja ei järjestetä henkilölle, joka saa näitä palveluja muun lain nojalla.

6 §

Kuljetuspalvelujen laajuus

Kuljetuspalveluja on järjestettävä edellä 5§:ssä tarkoitetulle henkilölle siten, että hänellä on mahdollisuus suorittaa välttämättömien työhön ja opiskeluun liittyvien matkojen lisäksi vähintään kahdeksantoista yhdensuuntaista jokapäiväiseen elämään kuuluvaa matkaa kuukaudessa.

7 §

Tulkkipalvelut

Tulkkipalveluihin kuuluu työssä käymisen, opiskelun, asioimisen, yhteiskunnallisen osallistumisen, virkistyksen tai muun sellaisen syyn vuoksi suoritettava viittomakielellä tai muilla kommunikaatiota selventävillä menetelmillä tapahtuva tulkkkaus.

8 §

Tulkkipalvelujen järjestäminen

Tulkkipalveluja järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään vaikeasti kuulovammaista, kuulo- ja näkövammaista tai puhevammaista henkilöä.

9 §

Tulkkipalvelujen laajuus

Tulkkipalveluja on järjestettävä siten, että vaikeasti kuulo- ja näkövammaisella henkilöllä on mahdollisuus saada vähintään 240 ja muulla 8§:ssä tarkoitettulla henkilöllä vähintään 120 tulkintatuntia kalenterivuoden aikana.

Siitä poiketen, mitä 1 momentissa on säädetty, järjestetään opiskeluun liittyvänä tulkkipalveluja kuitenkin siinä laajuudessa kuin henkilö välttämättä tarvitsee niitä selviytyäkseen opinnoistaan.

10 §

Palveluasuminen

Palveluasumiseen kuuluvat asunto sekä asumiseen liittyvät palvelut, jotka ovat välttämättömiä asukkaan jokapäiväiselle suoriutumiselle.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja palveluja voivat olla avustaminen asumiseen liittyvissä toiminnoissa kuten liikkumisessa, pukeutumisessa, henkilökohtaisessa hygieniassa, ruokataloudessa ja asunnon siivouksessa sekä ne palvelut, joita tarvitaan asukkaan terveyden, kuntoutuksen ja viihtyvyyden edistämiseksi.

11 §

Palveluasumisen järjestäminen

Palveluasumista järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään henkilöä, joka vammansa tai sairautensa vuoksi tarvitsee toisen henkilön apua päivittäisistä toiminnoista suoriutumisessa jatkuvaluonteisesti, vuorokauden eri aikoina tai muutoin erityisen runsaasti ja joka ei ole jatkuvan laitoshuollon tarpeessa.

12 §

Asunnon muutostyöt sekä asuntoon kuuluvat välineet ja laitteet

Korvattavia asunnon muutostöitä ovat henkilön vamman tai sairauden vuoksi suoritettavat välttämättömät rakennustyöt kuten ovien leventäminen, luiskien rakentaminen, kylpyhuoneen, WC:n ja vesijohdon asentaminen, kiinteiden kalusteiden ja rakennus- ja sisustusmateriaalien muuttaminen sekä vastaavat muut henkilön vakituksessa asunnossa suoritettavat rakennustyöt. Asunnon muutostyöksi katsotaan myös muutostöiden suunnittelu sekä esteiden poistaminen asunnon välittömästä lähiympäristöstä.

Korvattavissa muutostöissä tulee noudattaa soveltuvin osin valtion asuntolainoituksessa käytettävää laatutasoa.

Korvattavia asuntoon kuuluvia välineitä ja laitteita ovat nostolaitteet, hälytyslaitteet tai vastaavat muut asuntoon kiinteästi asennettavat välineet ja laitteet. Kunta voi myös antaa asuntoon kuuluvia välineitä tai laitteita korvauksetta vaikeavammaisen henkilön käytettäväksi.

13 §

Asunnon muutostöiden sekä asuntoon kuuluvien välineiden ja laitteiden korvaaminen

Suoritettaessa korvausta asunnon muutostöistä sekä asuntoon kuuluvien välineiden tai laitteiden hankkimisesta aiheutuviin kustannuksiin pidetään vaikeavammaisena henkilöä, jolle liikkuminen tai muu omatoiminen suoriutuminen vakituksessa asunnossa tuottaa vamman tai sairauden vuoksi erityisiä vaikeuksia.

3 luku

Muut palvelut ja tukitoimet

14 §

Kuntoutusohjaus

Kuntoutusohjaukseen kuuluu vammaisen henkilön ja hänen lähiyhteisönsä ohjaaminen sekä vammaisen henkilön toimintamahdollisuuksien lisäämiseen liittyvistä erityistarpeista tiedottaminen.

15 §

Sopeutumisvalmennus

Sopeutumisvalmennukseen kuuluu neuvonta, ohjaus ja valmennus vammaisen henkilön ja hänen lähiyhteisönsä sosiaalisen toimintakyvyn edistämiseksi.

Sopeutumisvalmennusta voidaan toteuttaa yksilöllisesti tai ryhmäkohtaisesti ja tarvittaessa se voi olla myös toistuvaa.

16 §

Henkilökohtainen avustaja

Kustannukset henkilökohtaisen avustajan palkkaamisesta voidaan korvata sellaiselle vammaiselle henkilölle, joka tarvitsee runsaasti toisen henkilön apua kotona jokapäiväiseen elämään liittyvissä asioissa tai kodin ulkopuolella asioiden hoitamisessa, opiskelussa, harrastuksissa, työssä ja yleensä yhteiskunnallisessa osallistumisessa.

Kustannuksiksi luetaan myös työnantajan maksettavaksi kuuluvat lakisääteiset maksut ja korvaukset sekä muut kohtuulliset avustajasta aiheutuvat välttämättömät kulut.

Vammaista henkilöä on tarvittaessa ohjattava ja autettava avustajan palkkaukseen liittyvissä asioissa.

17 §

Päivittäisistä toiminnoista suoriutumisessa tarvittavat välineet, koneet ja laitteet

Korvausta muiden kuin lääkinnällisen kuntoutuksen piiriin kuuluvien välineiden, koneiden tai laitteiden hankkimisesta aiheutuviin kustannuksiin suoritetaan sellaiselle vammaiselle henkilölle, joka tarvitsee niitä vammansa tai sairautensa johdosta liikkumisessa, viestinnässä, henkilökohtaisessa suoriutumisessa kotona tai vapaa-ajan toiminnoissa.

Korvauksen määrä on puolet edellä mainittujen välineiden, koneiden ja laitteiden hankkimisesta vammaiselle henkilölle aiheutuvista todellisista kustannuksista. Vakiomalliseen välineeseen, koneeseen tai laitteeseen tehdyt vamman vaatimat välttämättömät muutostyöt korvataan kuitenkin kokonaan.

Kunta voi myös antaa välineitä, koneita tai laitteita korvauksetta vammaisen henkilön käytettäväksi.

18 §

Ylimääräiset vaatetuskustannukset

Vammaiselle henkilölle korvataan ylimääräiset vaatetuskustannukset, jotka johtuvat vamman tai sairauden aiheuttamasta vaatteiden tavanomaista suuremmasta kulumisesta tai siitä, että henkilö ei vammansa vuoksi voi käyttää valmiina ostettavia vaatteita tai jalkineita.

19 §

Ylimääräiset erityisravintokustannukset

Vammaiselle henkilölle korvataan ylimääräiset kustannukset, jotka aiheutuvat erityisravinnosta tai erityisravintovalmisteista, joita henkilö joutuu käyttämään pitkäaikaisesti ja säännöllisesti.

4 luku

Erinäiset säännökset

20 §

Hakuaika

Tämän asetuksen mukaisia taloudellisia tukitoimia on haettava kuuden kuukauden kuluessa kustannusten syntymisestä.

21 §

Soveltamisohjeet

Tarkempia ohjeita tämän asetuksen soveltamisesta antaa tarvittaessa sosiaalhallitus.

5 luku

Voimaantulo

22 §

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1988.

Edellä 4-6, 10 ja 11 §:ssä olevia säännöksiä sovelletaan kuitenkin 1 päivästä tammikuuta 1992 sekä 7-9§:ssä olevia säännöksiä 1 päivästä tammikuuta 1994.

Helsingissä 18 päivänä syyskuuta 1987

Lähde: Finlex lainsäädäntö. Viitattu 23.2.2010

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1987/19870759>

LIITE 5: Tulkkauspalveluasiakkaat 2008

Kansaneläkelaitos

Terveysosasto [Ryhmä] [Vastuuhenkilö]	Tulkkauspalveluasiakk [Päivämäärä]	Liite 9 [Diaarinro]
---	---------------------------------------	------------------------

Vammaisten tulkkipalveluissa asiakkaita Kelan Lounais-Suomen vakuutusalueella vuonna 2008

VARSINAIS-SUOMI

Aura 2
Kaarina 34
Kemiönsaari 1
Koski 0
Kustavi 0
Laitila 2
Lieto 50
Loimaa 7
Länsi-Turunmaa 5
Marttila 3

Masku 10
Mynämäki 8
Naantali 16
Nousiainen 2
Oripää 0
Paimio 11
Pyhäranta 3
Pöytyä 5
Raisio 35
Rusko 3
Salo 28
Sauvo 3
Somero 7
Taivassalo 2
Tarvasjoki 2
Turku 280
Uusikaupunki 13
Vehmaa 1
Yhteensä 533

SATAKUNTA

Eura 9
Eurajoki 2
Harjavalta 7
Honkajoki 2
Huittinen 8
Jämijärvi 0
Kankaanpää 7
Karvia 1
Kiikoinen 1
Kokemäki 6
Köyliö 0

Lavia 5
Luvia 3
Merikarvia 4
Nakkila 4
Noormarkku 4
Pomarkku 2
Pori 76
Rauma 30
Siikainen 2
Säkylä 1
Ulvila 6
Yhteensä 180

PIRKANMAA

Akaa13
Hämeenkyrö 5
Ikaalinen 2
Juupajoki 0
Kangasala 8
Kihniö 1
Kuhmalampi 0
Kylmäkoski 0
Lempäälä 22
Mänttä-
Vilppula 2
Nokia 26
Orivesi 3
Parkano 2
Pirkkala 7
Punkalaidun 1
Pälkäne 2
Ruovesi 1
Sastamala 15
Tampere 237
Urjala 4
Valkeakoski 10
Vesilahti 4
Virrat 1
Ylöjärvi 18
Yhteensä 384

AHVENANMAA

Brändö 0

Eckerö 0

Finström 1

Föglö 0

Geta 0

Hammarland 0

Jomala 0

Kumlinge 0

Kökar 0

Lemland 0

Lumparland 0

Mariehamn 2

Saltvik 0

Sottunga 0

Sund 0

Vårdö 0

Yhteensä 3

KOKO LOUNAIS-SUOMEN VAKUUTUSALUE YHTEENSÄ 1100

Lähde: ©; THL, Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet 2005 - 2009

LIITE 6: Kysely viittomakielen tulkeille

Viittomakielen tulkkien tulevaisuuden mietteitä (opinnäytetyökysely)

1) Ikäsi?

2) Tulkkipoulutuksesi (rastita kaikki suorittamasi koulutukset)

- lyhytkurssi
- 1-vuotinen koulutus
- 2-vuotinen koulutus
- 3-vuotinen koulutus
- jatko- ja täydennyskoulutus
- 3,5-vuotinen AMK
- 4-vuotinen AMK
- muuntokoulutus

3) Kuinka kauan olet toiminut tulkkina?

- 0-2 vuotta
- 3-5 vuotta
- 6-10 vuotta
- 11-15 vuotta
- 16-20 vuotta
- yli 20 vuotta

4) Mitä tulkkauksia teet?

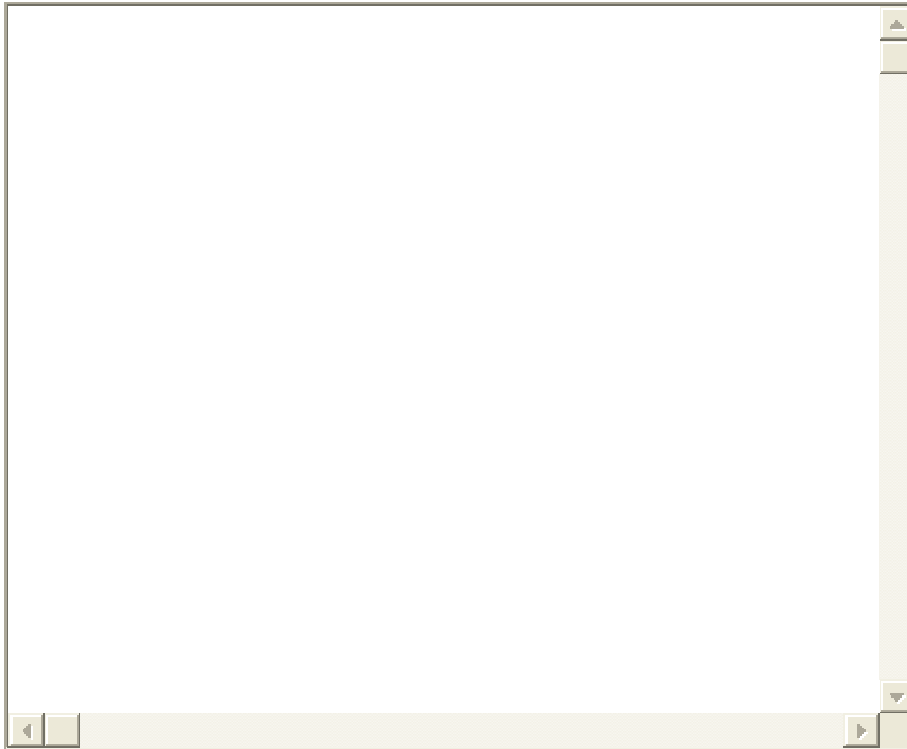
- viittomakieli
- viitottu puhe
- kuurosokeat
- opetus
- kirjoitustulkkaukset
- etätulkkaukset

5) Arvioi seuraavien yritysten vetovoimaisuutta. Perustele vastauksesi. (1 vähiten vetovoimaisin 5 vetovoimaisin)

	1	2	3	4	5	en osaa sanoa
Honkalampi Säätiö	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mokoma	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Omnivis	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sign Line	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sivupersoonat	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tulke	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Via	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Viparo	☐	☐	☐	☐	☐	☐
jokin muu, mikä?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

6) jokin muu, mikä?

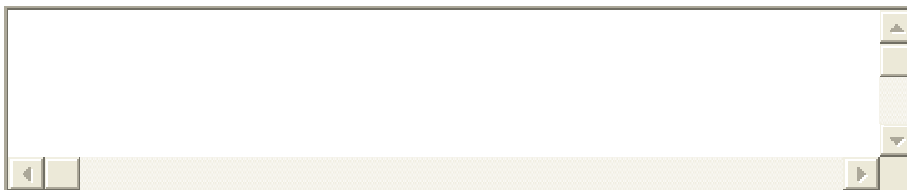
7) Perustele antamasi arvosanat jokaisen yrityksen kohdalla.

8) Kiinnostaisiko työ Tulkkipalvelut Sivupersonassa?

1 2 3 4 5
ei ollenkaan erittäin paljon en osaa sanoa

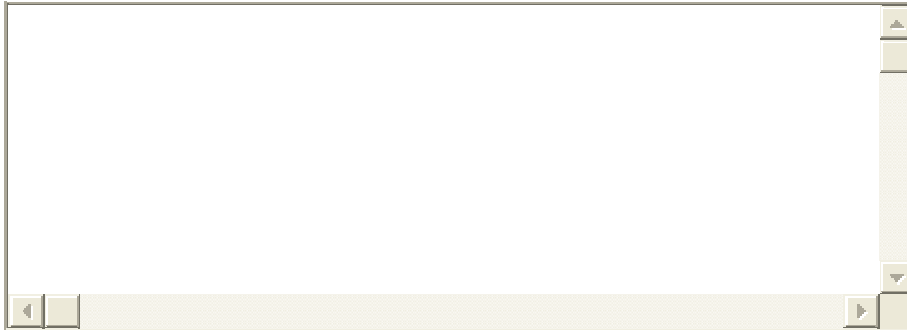
9) Perustele vastauksesi.

10) Mitä mieltä olet tulkkipalveluiden siirtymisestä valtiolle?

- pidän sitä positiivisena asiana
- pidän sitä negatiivisena asiana
- en osaa sanoa

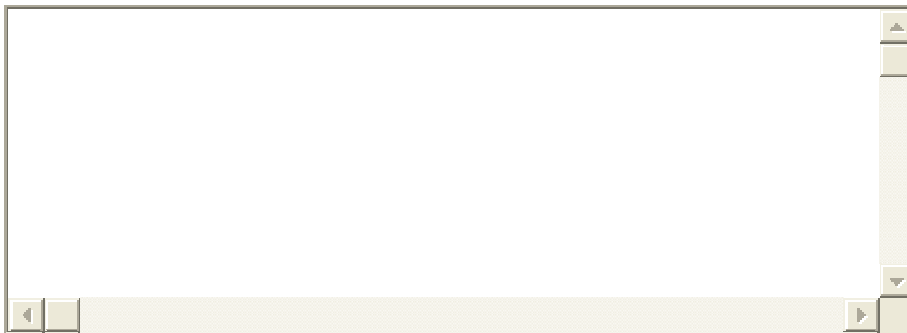
11) Perustele vastauksesi.

A large, empty rectangular text input field with a light beige background and a thin black border. It has small navigation icons (back, forward, and scroll) in the corners.

12) Mitä suunnitelmia sinulla on valtiolle siirtymisen jälkeen?

- perustan oman toiminimen
- toimin alihankkijana
- hakeudun jonkin yrityksen alaisuuteen
- vaihdan alaa
- en osaa sanoa
- jokin muu, mikä?

13) Perustele vastauksesi.

A large, empty rectangular text input field with a light beige background and a thin black border. It has small navigation icons (back, forward, and scroll) in the corners.

14) Mitä arvostat työssä? (1 arvostat vähiten 5 arvostat eniten)

	1	2	3	4	5
hyvä työilmapiiri	☐	☐	☐	☐	☐
työpaikan hyvät ihmissuhteet	☐	☐	☐	☐	☐
hyvä johtaminen ja esimiestoiminta	☐	☐	☐	☐	☐
mahdollisuus vaikuttaa työn sisältöön	☐	☐	☐	☐	☐
työn vaativuutta vastaava palkka	☐	☐	☐	☐	☐
työn pysyvyys	☐	☐	☐	☐	☐
mahdollisuus kouluttautumiseen	☐	☐	☐	☐	☐
joustavuus työn ja perheen suhteen	☐	☐	☐	☐	☐
taukotilat/toimisto	☐	☐	☐	☐	☐
tuntipalkka	☐	☐	☐	☐	☐
kuukausipalkka	☐	☐	☐	☐	☐
säännöllinen työaika	☐	☐	☐	☐	☐
jokin muu, mikä?	☐	☐	☐	☐	☐

15) Jokin muu, mikä?

16) Mitä arvostat työnantajassa?

Kiitos vastauksestasi!